

УДК 930.25:784.4:398(477)

**ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ЕТНОГРАФІЧНОГО АРХІВУ
ПРОБЛЕМНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ
МУЗИЧНОЇ ЕТНОЛОГІЇ**

Ліна ДОБРЯНСЬКА

*Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології,
Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка,
вул. Остапа Нижанківського, 5/53, 79005 Львів, Україна,
тел.: (+38032) 235 84 78, e-mail: lina.dobrianska@gmail.com*

Висвітлено історію Музично-етнографічного архіву Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології (ПНДЛМЕ) Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка – одного із найстаріших, найоб'ємніших і найкраще впорядкованих фольклористичних архівних центрів в Україні. Діяльність Архіву розглянуто у контексті музично-фольклористичних студій етномузикологічних осередків Музичної академії – Кабінету народної творчості та його спадкоємної інституції, ПНДЛМЕ. Зроблено періодизацію основних етапів функціонування Архіву, окреслено важливіші здобутки кожного з них. Розкрито особистий теоретичний і практичний внесок когорти львівських етномузикологів у розвиток Архіву, простежено динаміку наповнення звукових, графічних і нотних фондів, у тому числі й у зв'язку з етномузикологічним навчальним процесом. Цілісно охарактеризовано сучасний вміст Архіву порівняно з попередніми періодами і подано вибірккову статистику у вигляді таблиць-показчиків за територіальним походженням записів, найактивнішими збирачами та ін. Накреслено перспективи розвитку Архіву та шляхи їх досягнення.

Ключові слова: етномузикологічний архів, музичний фольклор, історія музичної фольклористики, архівування народної музики.

Історія Музично-етнографічного архіву Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології (далі – ПНДЛМЕ) Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка¹ на сьогоднішній день охоплює шість десятиліть, якщо вважати умовною датою його заснування момент фіксації перших аудіозаписів під час фольклористичної експедиції 1958 року. На сьогоднішній день в Архіві зберігається здобута у польових умовах найбільша у світі фоноколекція народної музики із Західної України, суміжних територій та закордону, а також значні фонди писемних матеріалів. За весь час свого існування Музично-етнографічний архів не мав офіційного статусу окремої інституції, будучи складовою Кабінету народної творчості та його спадкоємниці, ПНДЛМЕ, тому його роботу розглянуто в контексті діяльності цих наукових осередків та Музичної академії загалом².

¹ Попередні назви Музичної академії – Львівська державна консерваторія (ЛДК), Вищий національний музичний інститут та Львівська державна музична академія.

² Окремі аспекти діяльності Кабінету народної творчості та ПНДЛМЕ були неодноразово висвітлені в науковій літературі. Див.: [64; 65; 70; 72; 93; 95].

Передісторія Архіву: 1939–1957 роки

Музично-фольклористичні студії у Львівській консерваторії розпочалися майже одразу ж після її заснування у 1939 році. Очолив їх **Станіслав Людкевич**¹, незмінний завідувач однієї із музикознавчих кафедр², який після тривалої перерви повернувся до занять музичною фольклористикою. У 1945 році, невдовзі після завершення воєнних дій, учений спробував зорганізувати у відновленій Консерваторії Кабінет народної музики, адже заклад, у якому працювали досвідчені фахівці, викладали етномузикологічні дисципліни, провадили систематичну науково-дослідну роботу, якнайкраще підходив для реалізації давньої мети галицьких фольклористів – створення народномузичного архіву³.

Загалом умови для створення фольклористичного осередку в Консерваторії були доволі сприятливі, адже різноманітні кабінети були звичними структурними підрозділами радянських вищих навчальних закладів. Інша справа, що подібні кабінети нерідко виконували не так науково-дослідницьку, як допоміжну роль, головно обслуговуючи навчальний процес, або ж ставали підручними установами музейно-бібліотечного зразка⁴.

Зовсім іншим мав стати Кабінет, який задумав Станіслав Людкевич. В окремому пункті Перспективного плану науково-дослідної роботи Консерваторії на 1945–1950 роки під назвою “Організація та розвиток при ЛДК музично-етнографічного кабінету” [1] актуальність заснування Кабінету пояснювалася так: “При наявності в Західних областях України багатющої народної музичної творчості: стародавньої, давньої й сучасної (радянської), потрібний добре обладнаний кабінет для збирання й розробки матеріалів” [1]. Логічно припустити, що під цими матеріалами власне мали на увазі новітні фонозаписи музичного фольклору, що певною мірою підтверджується наявністю у переліку всього необхідного – “апаратури” та “фонографічних записів”⁵. Для організації Кабінету були затребувані

¹ Про музично-фольклористичну діяльність С. Людкевича у Львівській консерваторії див. [66].

² Ці кафедри зазнавали численних реорганізацій і перейменувань.

³ Детально про історію етномузикознавчих студій у Галичині першої половини ХХ століття та зокрема спроби заснувати у краї народномузичний архів див. у монографії Ірини Довгалюк “Фонографування народної музики в Україні: історія, методологія, тенденції” [73].

⁴ Наприклад, у вересні 1944 року в Консерваторії вже діяв Історико-теоретичний кабінет [2, с. 38], а не пізніше вересня 1946 року запрацював і Кабінет (Кімната-Музей) Миколи Лисенка [2, с. 108; 86, с. 49]. Очевидно, що до такого ж типу кабінетів належав і Кабінет історії музики (історії музикознавства), який в окремих архівних джерелах і навіть періодиці йменувався як “Кабінет історії музики і фольклору (народної творчості)” (виокремлення шрифтом моє. – Л. Д.) і в тому ж 1945-му році вже функціонував у Консерваторії [2, с. 43; 58, с. 77; 86, с. 42, покликання 1]. Найімовірніше, “фольклорна” складова назви цього Кабінету з’явилася тому, що укладений він був “переважно на основі музичних зібрань університетського Закладу музикології Львівського університету” [58, с. 77], які включали в себе, зокрема, і “фольклорні збірки О. Кольберга, Ф. Колесси, С. Людкевича, К. Квітки” [86, с. 44]. Зрозуміло, що у такому вигляді Кабінет був “фольклорним” лише номінально.

⁵ Правда, варто зауважити, що ці “фонографічні записи” фігурували в іншій темі цього плану, одним із завдань якої була розробка питань з музичної фольклористики [1].

чималі асигнування – 40.000 карбованців, причому, без урахування витрат на штат і опрацювання тем, а лише на “обстанову приміщення, придбання матеріалів і т. інш.” [1] Попри підтримку цієї пропозиції директором Консерваторії Василем Барвінським, міністерство фінансування не надало (“у коштах згідно з кошторисом відмовити” – переклад *Л. Д.*) [2, с. 12]. Тож заснування фоноколекції народної музики у Львівській консерваторії зокрема та в Галичині загалом учергове було відтерміновано, як і не вдалося започаткувати в закладі бодай мінімальну експедиційну діяльність¹, попри наявність у навчальних планах студентів уже в ті роки фольклористичної практики [2, с. 86, 160].

Утім, фінансова неспроможність була не єдиною причиною цієї невдачі. На заваді стала і відсутність фахівця для виконання практичної – особливо експедиційної – музично-етнографічної роботи². Ситуація змінилася на краще із приходом на роботу до Консерваторії у 1953 році **Ярослава Шуста**³, з особою якого дирекція консерваторії з ініціативи С. Людкевича пов’язувала надії не просто на запровадження в закладі польової практики, але й на організацію Кафедри музичного фольклору та Кабінету народної музичної творчості (цього, правда, тоді реалізувати не вдалося) [62, с. 134–135]⁴.

Улітку 1955 року Я. Шуст, користаючи із міністерського наказу “Про незадовільне становище в ділянці збирання і обробки народних пісень...”, виготовив масштабний Проект-відповідь на цю директиву [2, с. 157]⁵, де писав про вимогу “створення [у Консерваторії] окремого кабінету народної творчості при кафедрі історії і теорії музики” та потребу “для створення бази запису української народної творчості завести при кабінеті звукозапису консерваторії окрему «Фонотеку магнітофонних записів народної музичної творчості»” [62, с. 138]. Ця фонотека, вочевидь, повинна була наповнюватися творами, здобутими в експедиціях, запланованих науковцем у великій кількості. Попри слушність і важливість ідеї Я. Шуста про фонотеку викликає застереження мета її створення – головню задля накопичення джерельного матеріалу для композиторів, аранжувальників тощо – про що свідчать інші пункти Проекту. Показовим був і намір Я. Шуста розмістити фонотеку не в Кабінеті фольклору, як невід’ємну його структурну одиницю, а при Кабінеті звукозапису, поміж записами артифіціальної музики. Так чи

¹ 1952 року Художня рада Консерваторії з нагоди виходу чергової партійної постанови прийняла рішення “Утворити бригаду для запису місцевого пісенного фольклору”, але це рішення залишилося тільки на папері [2, с. 100].

² Будучи вже в похилому віці, С. Людкевич не міг взяти на себе цей обов’язок, і, крім того, польові дослідження ніколи не входили до його головних наукових зацікавлень.

³ Про Я. Шуста див. [71].

⁴ Невеликим практичним досягненням цих років став поодинокий виїзд Я. Шуста 1954 року у фольклористичну експедицію, в якій твори фіксували рукописним способом. У ній також брав участь відомий галицький фольклорист Степан Стельмащук – тоді першокурсник диригентського факультету. Див. детальніше [69].

⁵ Повна назва директиви – Наказ Міністерства культури СРСР № 501 від 4 липня 1955 року “Про незадовільне становище в ділянці збирання і обробки народних пісень, їх видання і популяризації і про заходи в справі покращання цього становища” [2, с. 29]. Текст “Проекту” Я. Шуста із деякими купюрами див. [62, с. 137–138].

інакше, задум знову лишився незреалізованим з причин, очевидно, фінансового або й політичного характеру, зважаючи на тогочасні суспільні реалії.

Початковий етап: 1958–1961 роки

Переломним для етномузикологічної діяльності Львівської консерваторії став 1958-й рік, коли під опікою Станіслава Людкевича та його кафедри було зорганізовано першу фольклористичну експедицію. Цей виїзд у родинне село Івана Франка започаткував багатолітню систематичну польову діяльність у Консерваторії та став значним поступом не лише для етномузикологічних студій у цьому навчальному закладі, але й для галицької повоєнної фольклористики загалом¹.

Керівниками експедиції виступили **Ярослав Шуст** і **Зиновія Штундер**, із приходом якої на роботу у Консерваторію в 1957 році практичні музично-фольклористичні студії помітно активізувалися².

Упродовж 1958–1961 років З. Штундер і Я. Шуст окремо та разом здійснили 5 експедицій переважно у карпатський та прикарпатський регіони, особливу увагу приділивши Гуцульщині [2, с. 252]. Виїзди відбувалися 1–2 рази на рік і “тривали дуже коротко, від 3 до 10 днів” [2, с. 251]³. Згідно з інвентарними книгами майбутнього Архіву, дослідники провели 6 збирацьких сеансів⁴ у 5-ти населених пунктах, де зафіксували 158 творів. Правда, якщо брати до уваги інформацію самих збирачів, то ці дані виглядають явно заниженими⁵.

¹ На жаль, від 1940 року у Галичині жодна дослідницька чи навчальна установа не провадила збирацьку роботу – останніми стали експедиції працівників Інституту українського фольклору під керівництвом Осипа Роздольського [73, с. 464]. Тож Львівська консерваторія дійсно стала тим закладом, який відновив організовані польові студії у краї, як це неодноразово зазначалося у статтях автора цієї розвідки [61, с. 47; 62, с. 123; 66, с. 40; 71, с. 297]. Водночас, орієнтовно від 1955 року на Закарпатті розпочав особисту збирацьку діяльність Володимир Гошовський, який для записів також послуговувався магнітофоном [56, с. 9; 60, с. 44]. Невдовзі у фольклористичні експедиції стали виїжджати студентифілологи Львівського університету імені Івана Франка [52, с. 118–119].

² Див. про цей період [61; 71, с. 294–297; 99, с. 26–32].

³ Попри ці слова З. Штундер (з її звіту про експедицію на Вченій раді 14 грудня 1960 року), накази по консерваторії свідчать, що керівникам та студентам перед експедиціями надавали відрядження від 5-ти до 15-ти днів [2, с. 216, 249].

⁴ Тут і далі інформація про кількість сеансів (у розумінні одноразової, єдиної за часом і місцем зустрічі збирачів та респондентів) наведена лише задля кращої наочності при порівнянні експедиційних здобутків у різні періоди – до 1988 року поділ народномузичних фіксацій на сеанси в Архіві послідовно не застосовувався (див. про це також с. 95 цієї статті, покликання 4).

⁵ Згідно зі звітом Я. Шуста, лишень в одному першому виїзді у Нагуєвичі було зафіксовано понад 100 творів [62, с. 143]. Більшою була і кількість обстежених населених пунктів – за спогадами З. Штундер, під час кожної поїздки на Гуцульщину охоплювали увагою низку сіл і присілків (а не 1 чи 2 села, як зафіксовано в інвентарних книгах Архіву) [24]. Такі розбіжності між даними збирачів та даними архівних реєстрів виникли, вочевидь, через те, що згодом матеріали не були передані наступникові з рук в руки, тому частина їх була втрачена, а в реєстри потрапила недостовірна інформація про збирачів. Це спричинило те, що деякі експедиції Я. Шуста були помилково приписані З. Штундер [62, с. 127–128, покликання 2].

Експедиції, як правило, проводили у канікулярний період, оскільки від самого ж першого виїзду в них брали участь зацікавлені студенти (3–5 осіб) різних спеціальностей та різних курсів (від першого до п'ятого), здебільшого – представники історико-теоретичного та диригентського факультетів, а також композитори, хоча, наприклад, в експедиції 1960 року на Гуцульщину виїжджали і студенти музично-педагогічного й оркестрового факультетів [2, с. 249]. Загалом можна сказати, що 1958 року в Консерваторії, фактично, було покладено початок музично-етнографічній практиці студентів¹.

Принциповим моментом для експедицій Консерваторії одразу ж стало обов'язкове використання звукозаписувальної техніки². Правда, спершу збирачі зіткнулися зі значними труднощами: через брак апаратури, пристосованої для польової фольклористичної праці, вони послуговувалися магнітофонами “Дніпро”, позиченими у Кабінеті звукозапису³, кожен з яких важив близько 30 кілограмів – перевозити таку техніку звичайними рейсовими автобусами було вкрай важко (про виділення для експедицій транспорту від Консерваторії тоді не було і мови) [24]. Однак ця прикра ситуація вирішилася вже влітку 1958 року завдяки С. Людкевичу – в Космацькій експедиції в розпорядженні збирачів був портативний магнітофон “Репортер”, придбаний за гроші вченого (див. нижче фото 1, на якому Лукіяна Вардзарук тримає цей апарат)⁴.

Хоча не всі потреби збирачів могли бути на той час забезпечені, все ж керівництво Консерваторії щоразу надавало кошти на відрядження для керівників та студентів, задля цього всім експедиційним поїздкам передували відповідні накази [2, с. 208, 216, 249, 251]. Цікаво, що інколи в терені траплялися видатки і на оплату виконавців⁵.

Окрім аудіозаписів, збирачі згуртували у терені також і невеличку колекцію музичних інструментів та віддрукували чимало експедиційних фото [61, с. 46–48]⁶. З. Штундер взяла на себе опрацювання здобутих аудіоматеріалів (у той час студентів не залучали до післяекспедиційної роботи зі записами), завдяки чому у

¹ На той час фольклористична практика не була обов'язковою для студентів, можливо, через брак фінансування: “Треба передбачити асигнування для фольклорно-етнографічних експедицій, в яких повинні брати участь не тільки бажаючі, але всі студенти ПФ” [2, с. 251].

² “Майже весь матеріал записаний на магнітофон, лише незначна частина (вокальні мелодії) – безпосередньо по слуху” – інформація про експедиції 1950–1960 років із звіту про наукову роботу викладачів Львівської консерваторії за 1960 рік [2, с. 252].

³ До того ж, позичені магнітофони не завжди були в робочому стані. За словами З. Штундер, під час експедиції 1960 року у Верховинському районі (на той час – Жаб'ївському) “виявилось, що несправний магнітофон. Дзвонили тоді в Космач, до тих людей, що ми були минулого [насправді – позаминулого. – Л. Д.] року, і з Космача їхав чоловік цілу ніч на мотоциклі, щоб направити магнітофон. Направили і записували трембітарів. Трембіту не могли записувати в приміщенні, [трембітар] грав на дворі, туди тягнули дроти” [24].

⁴ На цей магнітофон “Людкевич дав понад дві тисячі рублів” [99, с. 27].

⁵ Інформація із протоколу засідання історико-теоретичної кафедри від 20 жовтня 1958 року: “Члени екскурсії з власної кишені оплатили виконавців в сумі приблизно 500 крб., і ця сума повинна бути дирекцією їм повернена” [2, с. 208].

⁶ Нині доля цієї колекції невідома.

Консерваторії з'явилися перші транскрипції як вокальної, так і навіть складнішої для покладення на папір інструментальної музики¹. Нотації викликали значне зацікавлення консерваторської професури і зокрема С. Людкевича, який регулярно прослуховував записи та перевіряв ноти.

Фото 1. Експедиція Львівської консерваторії № 2. Зліва направо: Лукіян Вардзарук², Зиновія Штундер, Ярослав Шуст. Село Космач Косівського району Івано-Франківської області. 1958 рік. Автор фото невідомий. Фото з приватного архіву З. Штундер.

Попри всі ці немалі досягнення, проявом певної наукової недалекоглядності тодішніх керівників музично-етнографічної роботи була незрозуміла відсутність у них бодай мінімальної ініціативи створити фольклорний кабінет і закласти на основі наявних аудіо- та графоматеріалів упорядкований архів. Можливо, свою роль відіграла порівняно невелика кількість здобутого, через що не виникало якихось більших проблем зі зберіганням плівок і транскрипцій. Звичайно, що наявні експедиційні матеріали планували певною мірою використовувати, однак лише із прикладною метою [62, с. 131–132]. Втішно, що зовсім інший погляд на цінність народномузичних записів мав наступник Зиновії Штундер і Ярослава Шуста –

¹ Більшість транскрипцій З. Штундер, як і експедиційні фото, донедавна зберігалися в особистому архіві дослідниці. У 2000-х роках з її дозволу всі ці матеріали були перефотографовані для архіву ПНДЛІМЕ.

² Лукіян Вардзарук – відомий філолог та етнограф, був студентом Я. Шуста у Львівському університеті імені Івана Франка і допомагав збирачам в організації та проведенні експедицій на Гуцульщині, у тому числі в Космачі, звідки був родом.

Володимир Гошовський, прихід якого до Консерваторії спричинив кардинальні зміни в етномузикологічних дослідженнях.

Період Володимира Гошовського: 1961–1969 роки

Володимир Гошовський очолив музично-фольклористичні студії у Львівській консерваторії восени 1961 року і стрімко вивів їх на якісно новий рівень головно завдяки своїм особистим якостям науковця, організатора, педагога тощо¹. Вже наприкінці 1961 року йому вдалося відкрити в закладі Кабінет народної музики: вчений домогся від дирекції виділення окремого приміщення² та погодився керувати новоствореним осередком безоплатно, лише на громадських засадах. В. Гошовський позиціонував свій Кабінет не як рутинований консерваторський підрозділ, а як “фольклорний мікроінститут” [91, с. 151], називаючи його також “експериментальною лабораторією і центром наукової діяльності студентів і молодих педагогів” [56, с. 10]. На початку 1964/1965 навчального року В. Гошовський намагався “юридично” оформити Кабінет, однак це вдалося зробити лише наприкінці лютого 1966 року, а 1 березня дослідник офіційно був призначений завідувачем [2, с. 400]. Із осені 1964 року для Кабінету була виділена оплачувана посада лаборанта, яку незмінно займала Валентина Мазур [2, с. 334] – правда, у 1966–1967 роках із невідомих причин керівництво консерваторії цю ставку тимчасово скасувало [2, с. 403].

Наступним важливим кроком після організації Кабінету стало створення на його базі Народномузичного архіву, хронологічно найдавнішим внеском у який стали записи З. Штундер та Я. Шуста. Одержані від них матеріали разом із новітніми фіксаціями дослідник укладав у впорядкований фонограмархів, де плівки зберігалися в стандартному упакуванні із відповідними шифрами³, а кожен твір підлягав реєстрації в інвентарній книзі. Поряд із маркерами фоноархіву у ній вміщувалася низка супутньої інформації про виконавців, обставини запису, наявність транскрипції тощо.

В. Гошовський уважав Архів найважливішою складовою Кабінету і говорив про його вміст: “пісенні фонди – наші дорогоцінні скарби” [8]. Для вченого, який якраз перебував у самому розпалі діалектологічних слов’янознавчих пошуків, архівні фонди стали міцною джерельною базою для його досліджень.

Роботу керівника Кабінету В. Гошовський органічно поєднував із вихованням молодих етномузикологів – не лише під час викладання народномузичних дисциплін, однією з яких стала “Фольклорна практика” для музикознавців і композиторів⁴, але й, найбільшою мірою, керуючи фольклористичною секцією (гуртком)

¹ Про окремі аспекти етномузикологічної діяльності В. Гошовського у Львівській консерваторії див. [60; 67; 70].

² У цьому приміщенні Кабінет працював лише кілька місяців, оскільки вже 1962 року Консерваторія переїхала в інший будинок. Відтоді і до кінця 1989-го року Кабінет розташовувався в аудиторії № 55.

³ Детальніше про архівування часів В. Гошовського див. [64, с. 35; 65, с. 158; 70, с. 144–147].

⁴ Окрім того, В. Гошовський читав “Народну творчість” музикознавцям-заочникам (на денній формі навчання незмінним викладачем цього курсу залишався С. Людкевич) та студентам музично-педагогічного факультету.

Студентського наукового товариства (далі – СНТ). Власне потребою мати приміщення для секційних занять В. Гошовський обґрунтував необхідність заснування в консерваторії Кабінету народної творчості, про що писав у підготованому восени 1961 року “Плані покращення науково-дослідної роботи фольклорної секції СНТ консерваторії”¹ [2, с. 255]. У переліку призначених студентам завдань одним із перших фігурувало “дати студентам основи **збирацької, транскрипційної** та науково-дослідної роботи” (виокремлення шрифтом моє. – Л. Д.) [2, с. 255], що вдалося успішно реалізувати у наступні роки.

Фото 2. Відкриття Кабінету народної творчості у Львівській консерваторії. На задньому плані Ігор Мацієвський та Михайло Мишанич. Місто Львів. 1961 рік. Автор фото невідомий. Фото з колекції ПНДЛМЕ.

Закономірно, що В. Гошовський як викладач “Фольклорної практики”, ще й досвідчений збирач [60, с. 44–45], взяв на себе керівництво студентськими експедиціями, які проводив 1–3 рази на рік. Як і раніше, експедиція залишалася факультативною для студентів [91, с. 151], що не завадило педагогові залучати до виїздів у терен переважну більшість музикознавців та композиторів першого-другого курсів [2, с. 442], а також і представників інших спеціальностей – членів фольклористичної секції СНТ². Для деяких молодих дослідників ці експедиції з В. Гошовським стали не просто першим досвідом знайомства із живою фольк-

¹ “Фольклорна секція СНТ повинна мати своє спеціальне приміщення, обладнане відповідним інвентарем та апаратурою, тобто, фольклорний кабінет” [2, с. 255].

² Протягом одного року до збирацької роботи могли залучати до 15-ти студентів [2, с. 369].

лорною традицією, але й початком власної майбутньої успішної збирацької діяльності¹.

Фото 3. Експедиція Львівської консерваторії № 6. Володимир Гошовський на збирацькому сеансі. Село Ясениця Турківського району Львівської області. 1962 рік. Автор фото невідомий. Фото з колекції ПНДЛМЕ.

Студентська польова практика була головним джерелом надходження нових матеріалів до Архіву. Протягом 1962–1968 років дослідник особисто керував 13-ма студентськими експедиціями, обстеживши 32 населені пункти Західної України та здобувши більше 1 000 народномузичних творів. Ці матеріали в Архіві, по суті, виділяли в окрему колекцію: в інвентарній книзі кожен виїзд зі студентами одержував заголовок “Експедиція ЛДК” та відповідний наскрізний номер – чого не робили для інших надходжень².

¹ Серед них – знані сьогодні дослідники автентичної музики (в алфавітному порядку): Ярослав Бодак, Василь Зеленчук, Анатолій Завальнюк, Любомир Кушлик, Богдан Луканюк, Ігор Мацієвський, Михайло Мишанич, Юрій Сливинський та інші.

² Ще дві зустрічі з респондентами, лемками-переселенцями, задепоновані в Архіві як “експедиції ЛДК” (ЕК 7 та 8 за сучасним архівним шифром), відбулися без участі В. Гошовського. Їх неподалік Львова влітку та восени 1962 року провів Михайло Мишанич, на той час студент четвертого курсу Кафедри народних інструментів (про його етномузикологічну діяльність див. нижче), разом із Василем Хомиком, недавнім випускником факультету української філології Львівського університету імені Івана Франка, згодом – відомим фольклористом, дослідником свого рідного краю, Лемківщини.

Не полишав дослідник і особистої збирацької діяльності, частина здобутків від якої також потрапила в Архів¹. Окрім того, при В. Гошовському в Консерваторії була запроваджена практика депонування народномузичних записів від “сторонніх” збирачів – студентів-членів Фольклористичного гуртка, зрідка від працівників Консерваторії та ін., що принесло Архіву ще понад 300 одиниць із 18 населених пунктів. Такі індивідуальні експедиції також реєстрували в інвентарній книзі Архіву за порядком їх надходження поміж “експедиціями ЛДК”, лише без окремої нумерації. Загальна цифра матеріалу, зафіксованого у період роботи В. Гошовського, перевищила півтори тисячі одиниць, тобто фонди народномузичних творів у Консерваторії зросли більш ніж удесятеро.

Територіально (за адміністративним поділом) матеріали переважно походили із Львівщини, дещо рідше – з Івано-Франківщини, вперше з’явилися записи з Волинської та Тернопільської областей, кількаразово музичний фольклор рекордували від переселенців з Польщі². Із погляду етнографічного регіонування найретельніше була обстежена Бойківщина³.

Продовжували накопичувати в Архіві і графічні фонди – цим займалися головню студенти-музикознавці першого-другого (рідше – третього) курсів⁴ та члени фольклористичного гуртка СНТ [2, с. 255, 315, 369] під опікою В. Гошовського – він ретельно перевіряв нотації, робив зауваги та виправлення. Учений і сам робив транскрипції, зокрема у випадках, коли обрані ним твори слугували нотними ілюстраціями в публікаціях⁵. Загалом же перенесення на папір мелодій і текстів здобутих творів не було систематичним і великою мірою зумовлювалося тими чи іншими навчальними або науковими потребами викладача та його студентів.

Поповнювалася і фотоколекція Кабінету – після повернення із терену експедиційні фото віддруковували та підписували⁶.

¹ Працюючи в Консерваторії, В. Гошовський активно виїжджав в індивідуальні експедиції, однак в Архіві задепонував матеріал лише однієї з них [60, с. 49]. Правда, як свідчить одна зі старих інвентарних книг Кабінету, у ньому колись були задепонувані всі аудіозаписи, що склали основу закарпатського збірника [54] і які з невідомих причин в Архіві не залишилися.

² Йдеться про згадані вище ЕК 7 та 8.

³ Детальну інформацію про експедиційну діяльність В. Гошовського у Львівській консерваторії і зокрема географічний показчик його записів див. [60].

⁴ Попри те, що предмет “Фольклорна практика” навіть не мав кінцевого заліку [91, с. 151], В. Гошовському все ж вдавалося широко залучати до транскрибування студентів – наприклад, у 1965–1966 навчальному році завдання “по розшифровці записів народних пісень” виконали 18 осіб [2, с. 369]. Практичним заняттям передували лекції в межах теоретично-практичного курсу “Фольклорної практики”, на яких студенти знайомилися із методами нотації пісень [67, с. 136].

⁵ У статті “Социологический аспект музыкальной этнографии” [53, с. 8] В. Гошовський наголошував, що для досліджень необхідно використовувати твори не лише власноруч зібрані, але й власноруч транскрибовані. Більше про нотації В. Гошовського із фондів Кабінету, вміщені в його працях, див. [60, с. 50–51]. Інформація про те, що В. Гошовський займався транскрибуванням, є в архівних документах Консерваторії, зокрема в одному зі звітів дослідник повідомив про понад двісті власноруч “розшифрованих” пісень [2, с. 337].

⁶ Ці фотографії переважно оцифровані, оригінали зберігаються в Архіві ПНДЛІМЕ.

Керуючись своїми актуальними науковими потребами, В. Гошовський апробував у Кабінеті новітні ідеї в галузі каталогізації та систематизації народних пісень, будучи одним із небагатьох у колишньому Союзі, хто займався цією проблематикою. На базі Кабінету вчений створив мануальний¹ та електронний каталоги народних пісень [57, с. 184–185; 70, с. 141–143]², основу яких склали твори з друкованих джерел. Водночас деяку частку матеріалів учений відбирав також і з Архіву, фактично поставивши цим консерваторські архівні фонди на одну площину із “науково достовірними, «класичними» збірниками” [57, с. 184].

Фото 4. Заняття з транскрибування фольклорних записів. Стоїть – Володимир Гошовський, на передньому плані – Михайло Мишанич. Львівська консерваторія. Місто Львів. 1962 рік. Автор фото невідомий. Фото з колекції ПНДЛІМЕ.

Попри чималі труднощі, які доводилося долати В. Гошовському, – брак апаратури; гострий дефіцит магнітної плівки, внаслідок чого доводилося в терені та, відповідно, у фонограмархіві послуговуватися вживаною³; байдужість або ство-

¹ Мануальні каталоги були таких різновидів: алфавітний, жанровий, топографічний, структурний, звукорядів та форм. Вони були укладені за зразком звичайних бібліотечних картотек, де на окремій картці відповідно до обраного параметру відзначали “все, що торкається пісні (колорит пісні, топографічні дані, структура вірша). Даються дві оцінки ритмічної структури («чиста» і з вставками). Відмічаються всі варіанти. Питання ладу. Звукоряд від ладу відокремлюється” [2, с. 384].

² Аналітичний каталог складався із аналітичних карток, кожна з яких була призначена для майбутнього кібернетичного аналізу окремої народної пісні – зразок такої карти В. Гошовський умістив у своїй статті 1964 року “Фольклор и кибернетика” [55, с. 84]. Нині в ПНДЛІМЕ зберігається близько трьох сотень заповнених аналітичних карт.

³ Свідченням цього є упакування архівних бобин, де архівні шифри написані поряд з інформацією про первинний зміст вже непотрібної плівки Кабінету звукозапису.

рення перешкод з боку дирекції Консерваторії [91, с. 151], – вченому вдалося за час роботи у Львівській консерваторії досягнути певних успіхів у матеріально-технічному забезпеченні етномузикологічної праці. Так, він довів обладнання Кабінету до семи звукозаписувальних пристроїв¹, а в 1966 році добився від Міністерства культури УРСР виділення автобуса для експедицій – до того часу збирачі, як і в попередній період, переважно виїжджали в терен рейсовим транспортом². Як і раніше, експедиції оформляли наказами про відрядження на керівника групи та студентів, на що виділяли відповідні кошти.

Також завдяки В. Гошовському в середині 1960-х років Кабінет налагодив стосунки із подібними закладами Мінська, Вільнюса, Москви, Братислави, Брно, Будапешта та Варшави [2, с. 369].

Фото 5. Студентки Львівської консерваторії – учасниці музично-етнографічної експедиції у селі Тухолька Сколівського району Львівської області. Експедиція Консерваторії № 19 (1 сеанс). 1967 рік. Автор фото невідомий. Фото з колекції ПНЛДМЕ

Коли навесні 1969 року В. Гошовський був змушений піти з Консерваторії, він залишив своїм наступникам цілком налагоджену етномузикологічну працю, значні народномузичні фонди записів, а також чіткі правила архівування – багато з них не втратили своєї актуальності для Архіву і донині.

¹ До поліпшення технічного обладнання В. Гошовський вдався практично одразу ж: влітку 1962 року, перед першою своєю експедицією, він брав триденне відрядження для поїздки в Ужгород за магнітофоном [2, с. 287].

² Правда, у листі до Анни Рудневої від 28 листопада 1966 року В. Гошовський писав, що домігся виділення “автомашини (виокремлення курсивом моє. – Л. Д.) для фольклорних експедицій” [91, с. 151].

Період Юрія Сливинського та Любомира Кушлика: 1969–1987 роки

Відхід В. Гошовського із Консерваторії не спричинився, на щастя, до закриття Кабінету. Посаду завідувача наприкінці серпня 1969 року зайняв Юрій Сливинський¹ і перебував на ній до 1 вересня 1971 року. Відтоді, подібно до В. Гошовського на початках його роботи у Консерваторії, Ю. Сливинський лише на громадських засадах кілька років продовжував очолювати Кабінет, а згодом залишився його науковим керівником; окрім того, він перебрав на себе викладання в Консерваторії народномузичних дисциплін, а також замість В. Гошовського став постійним куратором фольклористичної секції СНТ. З 1 травня 1974 року і до кінця окресленого періоду завідувачем Кабінету незмінно працював Л. Кушлик. Орієнтовно 1973 року у Кабінеті була зліквідована посада лаборанта, причому, остаточно². Попри те, що формально в означений період увесь тягар музично-фольклористичної роботи ліг на плечі Л. Кушлика та Ю. Сливинського, до цієї діяльності від середини 1970-х років стали залучати Богдана Луканюка³, а також спорадично і Михайла Мишанича⁴.

Означений майже двадцятилітній етап не приніс якихось радикальних перемін у принципах функціонування Кабінету та Архіву і з цього погляду його можна вважати перехідним: Ю. Сливинський та Л. Кушлик як колишні учні В. Гошовського⁵ загалом продовжили традиції свого вчителя, зокрема в тому, що стосувалося збирання та фондування матеріалів, їхньої каталогізації тощо.

Збирацька робота стала пріоритетним напрямом діяльності Кабінету, що призвело до суттєвого збільшення фондів Архіву. Як і раніше, один-два рази на рік⁶ відбувалися виїзди студентів історико-теоретичного та композиторського факультетів⁷ під

¹ Про Ю. Сливинського див. [28; 38; 77; 78].

² Як згадувалося вище, посаду лаборанта (за деякими документами – старшого лаборанта) Кабінету займала Валентина Мазур. 7 травня 1969 року саме вона приймала від В. Гошовського все обладнання Кабінету народної творчості, яке своєю чергою 31 серпня того ж року здала Ю. Сливинському вже як новому завідувачу [3]. В. Мазур працювала в Кабінеті принаймні до літа 1972 року, оскільки інвентаризувала першу половину матеріалів фольклорної експедиції № 26, що відбулася у червні того ж року. Л. Кушлик неодноразово і безрезультатно намагався відновити цю посаду у Кабінеті, зокрема, у 1975, 1977, 1983 роках [10; 19; 26].

³ Б. Луканюк розпочав працювати у Львівській консерваторії з січня 1976 року.

⁴ Активна збирацька та транскрипторська діяльність М. Мишанича припала якраз на розглядуваний період, однак на той час вона відбувалася ще поза стінами Консерваторії [76, с. 11–15].

⁵ Як свідчать листи В. Гошовського до Ю. Сливинського за квітень–травень 1968 року, учений готував ґрунт своєму колишньому учневі для переїзду з Івано-Франківська до Львова, знайшовши для нього тут і роботу – найімовірніше, саме у Львівській консерваторії – і навіть помешкання у центрі міста [7].

⁶ Винятками стали лише 1973, 1976, 1983 та 1988 роки, коли експедиції з різних причин не проводилися.

⁷ Студенти інших факультетів, наскільки відомо, в означений період участі в експедиціях не брали.

керівництвом переважно Л. Кушлика та Ю. Сливинського¹. Згідно з тогочасними вимогами кожен студент-музикознавець повинен був принаймні один раз упродовж навчання у Консерваторії побувати в експедиції, а Кафедра композиції у 1975 році наполягала на участі їхніх студентів мінімум у двох виїздах [10]. Відповідно, в експедиційних групах нерідко одночасно перебували студенти різних курсів, від першого до четвертого – у тому числі і задля того, щоб не зривати навчальний процес під час осінніх експедицій². Цікавим нововведенням було спорадичне залучення до консерваторських експедицій представників інших вищих навчальних закладів й організацій з України та поза неї³.

Фото 6. Любомир Кушлик (крайній зліва) зі студентками Львівської консерваторії під час експедиційного виїзду. 1970-ті роки. Місце й автор фото невідомі.

Фото з колекції ПНДІМЕ

Загалом упродовж 1969–1987 років музично-етнографічна практика принесла близько 4 000 народномузичних творів. Зафіксовані вони були під час 166 збирацьких сеансів у близько 120-ти населених пунктах. З останніх показників помітно, що в цей період стало практикуватися кількаразове дослідження народномузичної культури того самого села. Цьому великою мірою сприяв одночасний виїзд

¹ Окрім Л. Кушлика та Ю. Сливинського в експедиції Консерваторії виїжджали також Юрій Ясиновський (в експедицію № 40) та Емілій Кобулей – останній робив це неодноразово (експедиції № 31, 39, 43) та іноді працював у терені самостійно (в перших двох виїздах).

² Перенесення в окремі роки (1969, 1982) музично-етнографічної практики деяких студентів на осінь було пов'язано зі зайнятістю студентів на сільськогосподарських роботах – першокурсники, як правило, відбували цю повинність улітку, а старші курси – восени [40].

³ Наприклад, у 1978 році в експедиції Консерваторії брали участь збирачі із Тернопільщини – фольклорист Петро Медведик та Богдана Синенька, методист Обласного будинку народної творчості [17]; у 1979 році в порядку запланованого обміну до виїзду приєднались троє студентів-філологів Ульяновського пединституту (зворотній візит львів'ян не відбувся через відсутність коштів) [18].

у терен двох та більше керівників, які могли паралельно працювати як у сусідніх населених пунктах, так і у тому ж самому.

Л. Кушлик особисто провів близько 2/3 всіх експедиційних виїздів, рештою яких переважно керував Ю. Сливинський¹. Останній також доставив Архіву і власні польові записи, які почав депонувати в Кабінеті ще у 1964 році² (разом понад 150 одиниць). Ці його матеріали разом із записами від інших осіб, переважно – студентів³, принесли Архіву ще тисячу народномузичних творів. Тож усього в цей період було зібрано понад чотири з половиною тисячі записів, що втричі більше, ніж у попередній період, а загальна кількість архівних матеріалів сягнула близько 7 тисяч одиниць [95, с. 93].

Фото 7. Юрій Сливинський (стоїть у першому ряду другий зліва) в експедиції зі студентами Львівської консерваторії. Дата, місце й автор фото невідомі.

Фото з колекції ПНДІМЕ

Найбільше записів, як і в попередні роки, було задепоновано із Львівщини та Івано-Франківщини, а також, у цей період, і з Закарпаття (разом 70 % всіх матеріалів). Збільшилися надходження із Волинської та Тернопільської областей, з'явилися записи із Хмельницької та Чернівецької. Як і в попередні роки, кілька разів фіксували матеріали від переселенців із Польщі, а також уперше відбувся виїзд за межі України – на територію Білорусі у Брестську область.

Організаційна сторона експедицій – перевірка та підбір звукозаписувальної техніки і плівок, розробка маршрутів, підготовка наказів, формування експедиційних груп і т. ін. – належала до обов'язків Л. Кушлика. Він також відповідав за

¹ Збирацьку діяльність Ю. Сливинського висвітлено у таких розвідках: [47; 68; 94].

² На той час Ю. Сливинський робив записи для дипломної роботи [59, с. 155].

³ Винятком були хіба матеріали, які подарував Кабінету в 1969 році Дезидерій Задор.

післяекспедиційну роботу із записами, виконуючи, фактично, роль хоронителя Архіву¹: включно до 1981 року продовжував реєстрацію творів в інвентарній книзі², займався при потребі пошуком і копіюванням матеріалів, стежив за станом старих плівок, дбав про апаратуру, клопотався про матеріально-технічне забезпечення перед дирекцією Консерваторії, звітував про результати студентської експедиційної практики тощо³.

У цей період фонди Кабінету народної творчості збагатилися також унікальними аудіо- та графоматеріалами – народномузичними творами першої половини ХХ століття, рекордованими на воскових валиках, а також і їхніми транскрипціями⁴. Усього в Архіві були задепоновані чотири окремі колекції, різні за обсягом та вмістом: із приватних архівів Філарета Колесси, Осипа Роздольського та із фондів Музеїв етнографії у Львові⁵ та Будапешті.

Найраніше до фондів Архіву потрапили матеріали із *архіву Філарета Колесси* – 65 валиків восени 1969 року вперше скопіював на магнітофонну плівку Ю. Сливинський [73, с. 513]. Для перезапису цієї та інших колекцій валиків він позичав фонограф, наскільки відомо, у Миколи Колесси⁶, оскільки Кабінет власного фонографа не мав⁷. Одержані матеріали – головню записи дум – викликали значне зацікавлення в Консерваторії, зокрема і тим, що дослідникові вдалося віднайти на одній із фонограм імовірно голос Лесі Українки⁸. У зв'язку з цим інтересом у червні 1970 року на Вченій раді навіть прозвучала пропозиція “створити кабінет-лабораторію в консерваторії або [в] музеї етнографії для зберігання валиків” [2, с. 526]. Майже одразу, принаймні не пізніше 1970 року, Ю. Сливинський особисто возив записи у Москву для реставрації та видання грамплатівки [2, с. 526; 23]⁹,

¹ Як відповідальний за фонди Архіву восени 1976 року Л. Кушлик був делегований у Москву для участі в роботі Всесоюзного семінару з питань методики запису фольклору та Другої всесоюзної сесії за результатами польової роботи [12].

² Останньою була зареєстрована Експедиція ЛДК № 39.

³ Помітно, що завідувачу Кабінету, по суті, доводилося брати на себе лаборантські обов'язки, які до звільнення виконувала В. Мазур при допомозі також і Ю. Сливинського.

⁴ Львівські колекції валиків докладно описані у монографії І. Довгалюк [73, с. 512–520]. Тут же подано інформацію про роботу із валиками Кабінету народної творчості та ПНДЛІМЕ.

⁵ На час передачі матеріалів установа називалася Музей етнографії та художнього промислу у Львові, нині – це Інститут народознавства НАН України.

⁶ За цю інформацію дякую Ірині Довгалюк. Детальніше про цей фонограф див. [73, с. 505].

⁷ У 1970-х роках Л. Кушлик клопотав перед дирекцією Консерваторії про придбання фонографа, однак безрезультатно [11].

⁸ Гіпотеза Ю. Сливинського про те, що виявлена на одному з валиків проба жіночого голосу належить Лесі Українці, нині залишається дискусійною [73, с. 515].

⁹ Можливо, цих поїздок було мінімум дві, оскільки влітку 1970 року Ю. Сливинський повідомляв про першу з них, що закінчилася домовленістю про реставрацію на фірмі “Мелодія” [2, с. 526], а у звіті 1987 року дослідник пише, що всі матеріали фонограмархіву Ф. Колесси він особисто возив у Москву, де вони були відреставровані за його безпосередньої участі [23].

а вже 1971 року транскрибував “три фрагменти дум, записаних Ф. Колессою, які не ввійшли в його праці “Мелодії українських народних дум” [21]¹.

Наступною в Архіві була задепонована масштабна *фонографічна колекція Осипа Роздольського* обсягом близько 800 валиків [21]². Вона єдина з-поміж всіх інших була представлена в Архіві оригінальними звуковими носіями – восковими циліндрами, а не лише їх магнітофонними копіями³. Будучи переданою до Консерваторії ще у 1950-х роках [73, с. 505], колекція дочекалася уваги до себе лише у 1970 році стараннями Ю. Сливинського⁴. У 1971–1974 роках дослідник займався її інвентаризацією, у 1973–1978 – транскрибуванням, виконавши 274 нотації [14], у 1975–1976 роках при допомозі Л. Кушлика було “реставровано значну кількість розбитих валиків” і після цього завершено перше повне копіювання вмісту валиків на магнітофонну плівку [12]⁵. У 1975–1977 роках Ю. Сливинський опрацьовував віднайдені ним польові зошити О. Роздольського із повними текстами пісень (чистовий перезапис становив понад 600 сторінок машинопису)⁶, а також віднайшов, упорядкував та відредагував близько 1 000 нотацій, здійснених у 1945–1947 роках [21]⁷.

¹ За іншим звітом Ю. Сливинського, він нотував лише дві думи: “Про вдову” у виконанні Платона Кравченка та “Про сестру і брата”, Петра Дривченка [23], які разом з анотаціями (всього – 4 сторінки машинопису) у 1982 році безуспішно спробував надрукувати у журналі “Народна творчість та етнографія” [27]. Дума “Про брата і сестру” в редакції Б. Луканюка була опублікована 2008 року в 5-му числі “Етномузики” [74], а перед тим 1988 року вміщена у машинописній газеті фольклористичної секції СНТ [38, с. 5–6].

² За попередньою оцінкою цього зібрання Ю. Сливинський подавав цифру 900 одиниць [2, с. 526], натомість у своїй монографії І. Довгалюк називає цифру 755 валиків станом на 1996 рік [73, с. 505].

³ Правда, на згаданій вище Вченій раді Консерваторії у 1970 році Ю. Сливинський повідомляв, що “у фольклорному кабінеті зберігається велика кількість записів на валиках, зроблених Ларисою і Климентом Квітками, О. Сластіоном, О. Роздольським” [2, с. 526]. Можливо, ті валики, що не належали до колекції О. Роздольського, знаходилися в Кабінеті тимчасово, лише для копіювання, і пізніше були повернуті.

⁴ Зокрема Ю. Сливинський віднайшов цю колекцію в підвалі Консерваторії та перемістив її задля подальшого опрацювання до Кабінету народної творчості.

⁵ Юрій Сливинський вказував, що на це копіювання було витрачено 48 км магнітофонної плівки [23]. Про подальшу роботу із колекцією О. Роздольського див. с. 84.

⁶ Згідно з іншими звітами – 385 сторінок машинопису [22].

⁷ У роботі над транскрипціями Ю. Сливинському певну допомогу надавали й інші педагоги консерваторії: “В 1975–1977 роках серед приватних осіб (І. Дрималик, Р. Гарасимчук, Є. Козак та ін.) вдалось мені віднайти цінні рукописи фольклорних матеріалів О. Роздольського та В. Гнатюка, над якими ведеться дослідна робота спільно з тт. Якуб'яком Я. В., Луканюком Б. С., Кушликом Л. М. та Козловим В. М.” [14].

Чистовий перепис транскрипцій 1984 року зробила І. Довгалюк під час підготовки керованого Ю. Сливинським дипломного дослідження “Фольклористична діяльність Осипа Роздольського” [59, с. 157]. Студентів залучали і до інших видів робіт, пов'язаних зі спадщиною видатного збирача, – до консервації фонограм (студенти Ірина Шнерх (Ірина Довгалюк) та Андріана Олійник), до “розшифровки” рукописних матеріалів (експедиційних зошитів) (студенти Олена Телішевська та Романа Величко), до дослідження збирацької діяльності О. Роздольського (студентка Ірина Шнерх) [20].

Третя колекція, що належала *Львівському етнографічному музею*, була задепонована в Архіві 1976 року. Любомир Кушлик скопіював 65 валиків “на магнітофонну плівку й описав цю колекцію, зчитавши з футлярів всю доступну інформацію та подавши ще й окремі власні коментарі” [73, с. 517].

Згідно з інформацією з інвентарної книги фонограмархіву та кількох звітів про роботу Кабінету за 1976–1977 навчальний рік, у тому ж 1976 році, “згідно попередньої домовленості, з *Будапештського етнографічного музею* отримано копії записів українських народних пісень Б. Бартока, зроблених ним на території теперішньої Закарпатської області” [11]¹. Цю колекцію доставив до Кабінету Емілій Кобулей, який і займався її опрацюванням (за участю також і Л. Кушлика)².

Фото 8. Любомир Кушлик (стоїть) та Емілій Кобулей (сидить) біля фонографа, очевидно, під час прослуховування будапештських валиків. Львівська консерваторія. Місто Львів. 1976 рік. Автор фото невідомий. Фото з колекції ПНДЛМЕ

Отож, сумарно впродовж 1969–1976 років фонотека Архіву поповнилася фонограмами з майже 900 воскових валиків, а завдяки колекції О. Роздольського, перші записи якої сягають 1902 року³, нижня хронологічна межа фонозаписів Архіву поглибилася від 1958 року аж до самого початку ХХ століття.

Графічні фонди Архіву в означений період мали два основні джерела поповнення. По-перше, як і за часів В. Гошовського, до опрацювання польових матеріалів залучали студентів, однак ця робота, що проходила під контролем Л. Кушлика, відповідального головно за організацію цього процесу, та Ю. Сливинського,

¹ Детальніше про цю колекцію Бели Бартока див. [73, с. 549–551].

² У 1995 році Е. Кобулей надавав ці аудіозаписи разом із дотичною інформацією Б. Луканюку, який разом із Юрієм Яцківим готував розвідку про цю Бартоківську фонозбірку [80, с. 57].

³ Цей рік подає у своєму звіті Ю. Сливинський [23], натомість І. Довгалюк вказує, що до колекції належали і найперші пробні рекорди О. Роздольського 1900-го року [73 с. 506].

методичного керівника, не була систематичною та ефективною¹. Другим і основним продуцентом транскрипцій став Ю. Сливинський. Протягом 1969–1987 років він нотував майже весь масив весільних пісень, задепонованих в архіві, мотивуючись своїм основним науковим зацікавленням іще зі студентських часів². Звичайно, таке опрацювання було вкрай вибірковою і залишило, за невеликими винятками, майже не покладеними на папір твори всіх інших жанрів³, однак подвижницька праця Ю. Сливинського принесла Архіву, за підрахунками самого дослідника, близько 2 000 тисяч транскрипцій, виконаних на високому фаховому рівні⁴. Нотовані твори повинні були скласти 8-томний звід весільного обрядового фольклору, два томи якого – “Полісся” [48] та “Волинь”⁵ – були приготовані вже на початку 1980-х років, а перший з них був рекомендований Вченою радою до друку. І хоча цей масштабний задум Ю. Сливинському цілком реалізувати не вдалося, все ж окремі зошити подільського тому та кілька копій так і невиданого “Полісся” стали, по суті, першим внеском у нотоархів Кабінету⁶.

Добрим позитивним зрушенням окресленого періоду порівняно із минулими роками стала поява окремих теоретичних та теоретико-практичних розробок, так чи інакше дотичних до роботи Архіву і пов’язаних, насамперед, з іменами Ю. Сливинського та Богдана Луканюка. На початку 1980-х років у Львівській консерваторії ротاپринтним способом були видані дві брошури: “Типові форми музично-етнографічної документації” Б. Луканюка (1981) [84] та “Техніка нотації народних пісень” Ю. Сливинського (1982) [98]⁷. Запропоновані Б. Луканюком бланки документації до сьогоднішнього дня є незамінними для Архіву, але на практиці їх почали застосовувати вже в період ПНДЛІМЕ⁸. Брошура ж Ю. Сливинського, в

¹ На заваді цьому виду студентської фольклорної практики стояли такі чинники, як факультативність цього предмета, нестача плівки для копій, непристосованість та тіснота Кабінету тощо [16; 25]. Правда, доволі значні обсяги матеріалів опрацьовували студенти, що спеціалізувалися з музичного фольклору в Ю. Сливинського під час підготовки випускних робіт, наприклад: 389 пісень транскрибувала Марія Ортинська, 180 – Олександра Симотюк, 127 – Ірина Палайда [20]. Також є інформація про те, що 1979 року у чернетковому вигляді студенти виготовили 400 транскрипцій, які планувалося переписати на уніфікований стандартний бланк [25]. Місцезнаходження цих нотацій нині невідоме.

² Захистивши 1967 року під керівництвом В. Гошовського дипломну роботу про гуцульські весільні пісні [59, с. 155], Ю. Сливинський протягом наступних десятиліть розширив цю тему і працював над кандидатською дисертацією, яку в першому варіанті завершив навесні 1979 року. Остаточна її назва, подана дослідником у звіті за 1987 рік – “Музично-стильові особливості західноукраїнських весільних пісень” [23].

³ В одному із планів Ю. Сливинського орієнтовно початку 1980-х років було “виготовлення розшифровок Печеніжинської колядки та Корчинської балади про Довбуша” [9].

⁴ Про транскрипторську працю Ю. Сливинського див. [31; 78]

⁵ На жаль, цей том загублений.

⁶ Див. с. 75.

⁷ Цікаво, що Б. Луканюк та Ю. Сливинський були взаємними рецензентами цих розвідок один для одного. Другим рецензентом “Техніки нотації” була Любомира Ярославич. Обидві брошури в електронному вигляді вміщені на CD до “Етномузики” в електронних додатках до випусків 1 (2006) та 6 (2010).

⁸ Див. с. 74.

якій був узагальнений не лише особистий досвід автора, але й його колеґ-консультантів Б. Луканюка та М. Мишанича, стала чи не першим в українському етномузикознавстві посібником для транскрипторів народних пісень¹. Важливим видається погляд автора на чистову нотацію як на “письмовий музично-етнографічний документ (виокремлення шрифтом автора. – Л. Д.), графічну пам’ятку музичної культури усної традиції” [98, с. 11]. Оптимальним оформленням такого документа Ю. Сливинський вважав Карту записувача – одну з типових форм архівної документації Б. Луканюка [84, с. 15–23]².

Окрім того, Ю. Сливинському належать також дві невеличкі розробки про польову роботу: у 1975 році був завершений машинопис “Методика експедиційної роботи із запису музичного фольклору”³, а в 1978 році дослідник почав працювати над темою “Планування, організація і проведення фольклорних експедицій”, однак робота залишилася незавершеною⁴. У першому методичному посібнику був вміщений орієнтовний тематичний план курсу “Фольклорної практики”, в якому з-поміж інших були вказані і лекції, пов’язані з архівуванням⁵ та транскрибуванням народномузичних матеріалів.

Також Ю. Сливинський був автором першої публікації, присвяченої Архіву – він підготував інформацію про 30-літню збирацьку діяльність Консерваторії на замовлення Б. Луканюка для редакovanого ним збірника статей, що вийшов друком 1989 року⁶. Поява цієї розвідки була вкрай актуальною, адже у зв’язку зі значним збільшенням фондів виникла потреба описати та систематизувати їх вміст хоча б у першому наближенні. Тому у ній поряд з історичною довідкою⁷, окресленням основної проблематики етномузичних студій 1958–1988 років було в загальних рисах охарактеризовано територіальне походження записів та подана таблиця зі статистикою експедицій Консерваторії. Працюючи над повідомленням, Ю. Сливинський виготовив також і географічно-етнографічний покажчик, але в публікацію він не увійшов⁸.

Загалом географія і зокрема етнографічне регіонування західноукраїнських земель з кінця 1970-х років становило значний інтерес для Ю. Сливинського⁹. За

¹ Методичні рекомендації були розроблені головню для викладачів народної музичної творчості та студентів, які займаються транскрибуванням народної музики.

² Картки записувача стали основою нотоархіву у період ПНДЛМЕ. Див. с. 75.

³ Цей машинопис нещодавно було опубліковано, див. [97].

⁴ Збереглися лише рукописні чернетки, де міститься багато цікавих думок Ю. Сливинського, навіяних його особистим багатим досвідом польової роботи.

⁵ Зокрема лекційна тема № 13 звучала як “Принципи інвентаризації, систематизації та каталогізації фондів музичних матеріалів фольклорного кабінету”.

⁶ Повідомлення Ю. Сливинського було вміщено серед інших матеріалів, присвячених збирацькій діяльності вищих музичних закладів України [95].

⁷ На жаль, саме у цій розвідці були допущені прикрі помилки в даних про збирачів у 1958–1960-х роках.

⁸ Див. цей покажчик у Додатках на с. 105 (Таблиця 8).

⁹ Великою мірою зацікавлення Ю. Сливинського етнографічним регіонуванням було інспіроване його актуальними науковими потребами – підготовкою карт поширення типів весільних пісень для кандидатської дисертації [13].

словами Л. Кушлика, саме Ю. Сливинському “належить ідея визначення меж між ними строго за фізико-географічним рельєфом та водними басейнами” і на основі якої “Ю. Сливинський разом із Б. Луканюком розробив принципи ієрархічного етнографічного регіонування Західної України, виділивши на її території окремі краї, провінції та області” [28]¹. Екстраполюючи свої етногеографічні відкриття на консерваторський Архів, Ю. Сливинський 1982 року разом з іншими показчиками² підготував “Географію фонограмархіву фольклорного кабінету Львівської консерваторії (за станом на 1 травня 1982 р.)” [49], а кульмінацією його пошуків у цьому напрямі є завершений 1987 року³ у співавторстві із Б. Луканюком масштабний показчик “Етнографічне регіонування Західного полігону”, де зазначено близько 7 000 населених пунктів [29]. Відтак розподіл західноукраїнських земель за етнографічними регіонами, запропонований у 1980-х роках Ю. Сливинським та Б. Луканюком, досі загалом залишається актуальним та використовується представниками львівської етномузикологічної школи.

У 1969–1979 роках звичним напрямом роботи Кабінету залишалася каталогізація народномузичних творів⁴ – принаймні, поповнювалися закладені ще при В. Гошовському мануальні каталоги, у тому числі каталог фондів Архіву⁵. Стараннями Ю. Сливинського у 1973–1977 роках з’явилися нові масштабні каталоги: генеральний каталог звукорядів, створений дослідником на основі аналізу близько 16 000 (!) творів [21], та “автономна картотека весільних пісень (в кількості біля 3 000 карт)” [26].

Досягнення Кабінету у галузі каталогізації стали, очевидно, причиною проведення на його базі у грудні 1977 року Всесоюзного науково-теоретичного семінару з проблем каталогізації і систематизації музичного фольклору⁶. Спеціально для участі в семінарі із Єревана приїжджав В. Гошовський, а із Ленінграда – Євгеній Гіппіус⁷, колишній завідувач та засновник одного із найбільших народно-

¹ Теоретичне обґрунтування цієї концепції належить Б. Луканюку та викладено в його публікації 1990 року “Питання методики географічного етномузикознавства” [83].

² Ю. Сливинський та Б. Луканюк у 1980-ті роки створили низку різних показчиків народномузичних записів із серій “Матеріали до українського музично-етнографічного каталогу” та “Українські музично-етнографічні пам’ятки”. Нині вони зберігаються в ПНДЛІМЕ, а один із них, авторства Ю. Сливинського, нещодавно був опублікований [96].

³ У чорновому варіанті показчик був готовий вже 1984 року.

⁴ За інформацією Л. Кушлика, у 1975–1976 роках “робота над рядом розділів каталогів припинена (тимчасово) в зв’язку із майбутньою реконструкцією і удосконаленням системи каталогізації, методологічні принципи якої розробляються [...] ст. викл. Сливинським, канд. мист. наук Якубяком, ст. викл. Козловим, ст. викл. Луканюком” [11]. Повністю ж робота припинилася орієнтовно у 1979 році “в зв’язку із незабезпеченням кабінету штатною посадою лаборанта” [25].

⁵ Поповнювалися такі каталоги, як алфавітний, жанровий, ритмічно-структурний, топографічний та форм, згодом додався ще каталог “за збірниками” [26].

⁶ Цей захід у Львові відбувся як виїзне засідання Комісії з народної музичної творчості при Всесоюзній спілці композиторів “з питань систематизації і каталогізації народної творчості, початок якої проходив 19–20 грудня в Москві, а основна робота продовжувалась 22–24.XII.1977 р. у Львові” [26].

⁷ За інформацією про В. Гошовського та З. Гіппіуса дякую Б. Луканюку.

музичних фонограмархівів колишнього Союзу. На семінарі були презентовані львівські каталоги – так, із доповіддю про “Пісенні каталоги Фольклорного кабінету Львівської консерваторії” виступав Ю. Сливинський [51]¹.

Загалом в окреслений період різнобічна діяльність Кабінету та Архіву провадилася всупереч значним труднощам, чимало з яких, втім, були типові і для всіх попередніх і навіть наступних років – нестача бензину для виїздів та проблема з експлуатацією автобуса², дефіцит магнітофонної плівки³ – бобин та касет, зношеність старих магнітофонів та неможливість у принципі придбати нові звукозаписувальні пристрої внаслідок тогочасних безглузких перешкод⁴ чи їхньої цілковитої відсутності у продажу, брак мікрофонів, навушників, метрономів, або ж навіть каталожних карток. У середині 1970-х років погіршилася також і ситуація із приміщенням Кабінету⁵ та його внутрішнім обладнанням⁶.

¹ Л. Кушлик узяв на себе майже всю організаційну роботу, а також підготував доповідь “Специфіка використання каталогізаційних графів” [26].

² Фактично від технічного стану консерваторського автобуса в середині 1970-х років залежало планування маршруту експедицій, кількість та склад експедиційних груп тощо. Потребувала ремонту та частина автобуса, що “колись була спеціально обладнана ящиками в задньому відсіку, в яких краще зберігалась вкладувана звукозаписуюча, фото апаратура” [10].

³ Як приклад: у 1970-х роках Ю. Сливинський копіював для кабінету фонографічні валики О. Роздольського на плівку, списану на Львівському радіо [73]. Не завжди, як свідчать звіти Л. Кушлика, вдалося віднаходити плівку для копій експедиційних записів, внаслідок чого студенти не могли займатися транскрибуванням польових матеріалів.

⁴ Інформація зі звіту Л. Кушлика за 1975 рік: “[...] Згідно наказу Міністерства торгівлі, всі побутові магнітофони (крім «Дніпро-11» та 12-м, які вже зняті з виробництва) не підлягають реалізації учбовим закладам по безготівковому розрахунку в Торговій мережі. Заявки консерваторії на магнітофони через систему централізованого постачання практично не задовольняються. Кабінет разом із госпчастиною планує придбання 2-х магнітофонів із універсальним живленням у комбінаті кінофікації при наявності у них залишків” [10]. І в продовження теми: “Міністерством було виділено магнітофони в т. ч. для потреб кабінету відповідно до зроблених заявок, але протягом довгого часу рахунок на них не був оплачений, і база управління кінофікації, куди поступили магнітофони, змушена була передати їх платоздатному закладу” [12].

⁵ Кабінетна аудиторія, виділена ще при В. Гошовському, була вкрай непристосована для роботи. Цитуючи Ю. Сливинського, “приміщення нашого кабінету, це двічі прохідна кімнатиною площею близько 8 кв. м., де стоять дві шафи, два магнітофони МАГ-8, каталожні ящики, піаніно, два столи і... де нема де розвернутися. Останнім часом, внаслідок нестачі аудиторій, навчальна частина використовує приміщення кабінету для інших лекцій” (переклад з російської мій. – Л. Д.) [50]. Євгеній Гіппіус, який 1977 року потрапив у Кабінет, влучно назвав його “купе” (за цю інформацію дякую Б. Луканюку). Через непристосованість Кабінету наприкінці 1970-х років студентам для виконання завдань із транскрипції інколи навіть дозволяли користуватися лінгафонним класом Кабінету іноземних мов [16; 25], хоча, згідно з Положенням про Кабінет народної творчості, передбачалося мати “хоча б 3 ізольовані приміщення, одне з яких пристосоване для проведення розшифровок” [26].

⁶ Маються на увазі шафи-стелажі для зберігання магнітофонних рулонів, фонографічних валиків, картотечних ящиків, туристичного спорядження для експедицій. З метою кращої консервації архівних плівок ставилося питання про придбання кондиціонерів для забезпечення кращого режиму зберігання [26].

Водночас Кабінет народної музики залишався єдиним у Західній Україні державним закладом, що послідовно досліджував музичний фольклор, виконував у краї роль “консультативно-методичного центру, що надавав посильну допомогу зацікавленим організаціям¹ [...] та окремим збирачам” [39]. Його регулярно поповнювані архівні фонди завжди були відкритими для широкого кола науковців, інших зацікавлених осіб – співробітників та студентів Львівської консерваторії, стажистів², представників інших навчальних закладів та споріднених інституцій³.

Період ПНДЛМЕ: 1988 рік – і донині⁴

Початком актуального на сьогоднішній день періоду в історії Архіву вважається 1988 рік⁵, оскільки саме тоді музично-фольклористичну працю в Консерваторії очолив **Богдан Луканюк**⁶. Він взяв на себе методичне керівництво Кабінетом народної творчості, завідувачем якого залишався Л. Кушлик⁷.

Вже починаючи із 1988/89 навчального року в Консерваторії була помітно збільшена кількість годин, відведених на вивчення народномузичних дисциплін для студентів різних спеціальностей, у тому числі значно розширився обсяг предмета “музично-фольклористична практика”⁸. Останнє послужило переконливим аргументом для дирекції Консерваторії розширити площу Кабінету за рахунок

¹ Ю. Сливинський був позаштатним консультантом Львівського відділення Товариства охорони пам’яток та позаштатним методистом Обласного науково-методичного центру; у Товаристві охорони пам’яток на громадських засадах з-поміж інших галицьких фольклористів працювали також Б. Луканюк, М. Мишанич, що мало велике значення для їхньої майбутньої співпраці у Львівській консерваторії.

² У 1979–1981 роках у Кабінеті стажувалося двоє громадян США М. Бокалець та Ж. Фучила [26], у 1982 – Ярослав Мироненко [40], нині – відомий етномузиколог, доктор мистецтвознавства, тоді – викладач Кишинівського інституту мистецтв.

³ Найчастіше це були доручення Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені Максима Рильського – наприклад, у 1982/83 навчальному році “зав. кабінетом було здійснено і передано до ІМФЕ понад 40 нотацій колискових пісень для збірника «Коліскові пісні і забавлянки», що готується до друку”. Подібні замовлення, як правило, виконував Л. Кушлик як завідувач Кабінету і, відповідно, хоронитель архівних фондів [19].

⁴ Тривала та різнобічна діяльність ПНДЛМЕ безсумнівно заслуговує на окреме монографічне дослідження, у цій же статті розглянуто лише окремі аспекти, пов’язані головню із Архівом. Джерелами інформації послужили численні електронні та паперові документи періоду ПНДЛМЕ, які на цей момент ще не заархівовані згідно з чинними нормами.

⁵ З огляду на це назва “Період ПНДЛМЕ” є умовною, оскільки буквально ця аббревіатура стосується етномузикологічного осередку, утвореного у Консерваторії лише наприкінці 1992 року.

⁶ Згадані тут і далі новації, пов’язані з ПНДЛМЕ, Кафедрою музичної фольклористики й Архівом, належать Б. Луканюку.

⁷ Поряд із Л. Кушликом активну участь у музично-фольклористичних студіях цього періоду брав Ю. Сливинський, відправлений дирекцією Консерваторії на пенсію у 1988 році. У 1990-х роках він виїжджав в експедиції, виступав на конференціях, викладав окремі народномузичні дисципліни.

⁸ Загальна кількість лекційних годин у 1989/1990 навчальному році зросла порівняно з 1987/1988 більш ніж втричі (з 280 до 920 год.) [5]. Детальніше про викладання у вищих музичних навчальних закладах народномузичних дисциплін див. також [81, покликання 1 на с. 8, с. 9].

сусідньої кімнати¹ задля можливості проведення зі студентами “специфічних лабораторних занять для ведення польової і транскрипційної роботи” [6]². Унаслідок різкого збільшення обсягу завдань, виконуваних Кабінетом у 1988–89 роках³, вдалося також домогтися відновлення лаборантської ставки та дещо збільшити штат⁴.

Фото 9. Працівники ПНДЛМЕ та Кафедри музичної фольклористики. Сидять зліва-направо: Ірина Федун, Богдан Луканюк, Любомир Кушлик. Стоять зліва-направо: Тарас Брилинський, Ольга Мирцало, Ігор Мацієвський, Ліна Добрянська, Василь Коваль. Вищий державний музичний інститут. Місто Львів. 1993 рік. Автор фото невідомий. Фото з колекції ПНДЛМЕ.

Нарешті, навесні 1990 року на базі Кабінету рішенням Вченої ради Львівської консерваторії за ініціати́ви та за проектом Б. Луканюка в експериментальному плані була заснована Науково-дослідна лабораторія музичної етнографії. У січні 1991 року штат новоствореної Лабораторії був розширений до 4-х ставок: завідую-

¹ На той час в аудиторії № 53, нині приєднаній до кабінету № 55, працював Кабінет історії музики, перенесений після розширення Кабінету народної музики в аудиторію № 59, де він є і нині.

² Доречно нагадати, що цей же аргумент (потреба приміщення для практичних занять із студентами) наводив у 1961 році і В. Гошовський, коли тільки відкривав у Консерваторії Кабінет.

³ Ідеться про різку інтенсифікацію польової роботи, потребу опрацювання здобутого, забезпечення матеріалами навчальних курсів та ін. [5]. Детальніше про це йтиметься нижче.

⁴ У тому числі за рахунок оформлення їх у Консерваторії на посади концертмейстерів – зокрема Тараса Брилинського та Михайла Мишанича [36].

вача та 3-х старших лаборантів (двох лаборантів із вищою освітою та однієї без)¹. У грудні того ж року в Консерваторії була заснована одна з перших у Східній Європі кафедр музичної фольклористики². Тоді ж Л. Кушлика, який став старшим викладачем цієї кафедри, на посаді завідувача Лабораторії змінив Тарас Брилинський [37]. У грудні 1992 року наказом Міністерства культури України була створена Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології [34].

Фото 10. Працівники ПНДЛМЕ та Кафедри музичної фольклористики.

Сидять зліва-направо: Тарас Брилинський, Михайло Мишанич, Богдан Луканюк, Любомир Кушлик, Василь Коваль. Стоять зліва-направо: Антоній Поточняк, Ярослав Добрянський, Ірина Федун, Ліна Добрянська, Віра Рибак (гість), Маркіян Кушнір (гість), Юрій Рибак. Вищий державний музичний інститут. Місто Львів. 1999 рік.

Автор фото невідомий. Фото з колекції ПНДЛМЕ.

У березні 1994 року в ПНДЛМЕ, згідно з новим штатним розписом, нарешті поряд із лаборантськими з'явилися ставки наукових співробітників³: 1998 року штат був розширений спершу до 8, а потім до 8,5 ставок, нарешті, від 2008 і до

¹ Б. Луканюку на методичне керівництво Лабораторією виділили 400 годин щорічного наукового навантаження [36].

² Із грудня 2000 до липня 2002 року Кафедра музичної фольклористики була тимчасово об'єднана із Кафедрою музичної україністики. З 1993 року розпочалося підготування фахівців кваліфікації "етномузикознавство".

³ Від 18 березня 1994 року, згідно з наказом по Консерваторії (на той час – вже Вищому музичному інституті), за штатним розписом у ПНДЛМЕ працювали: завідувач (1 ставка), старший науковий співробітник (0,5 ставки), молодший науковий співробітник (2 ставки) та лаборанти (2 ставки) [35].

нині їх є 9¹. Від 1999 року і по сьогоднішній день завідувачем ПНДЛМЕ є Василь Коваль, а Б. Луканюк залишається незмінним науковим керівником на посаді провідного наукового співробітника.

Фото 11. Працівники ПНДЛМЕ та Кафедри музичної фольклористики.

Сидять зліва-направо: Михайло Мишанич, Богдан Луканюк, Любомир Кушлик. Стоять зліва-направо: Ліна Добрянська, Ірина Федун, Василь Коваль, Ірина Довгалюк, Лариса Лукашенко. Львівська державна музична академія. Місто Львів. 2003 рік. Автор фото невідомий. Фото з колекції ПНДЛМЕ.

Через ПНДЛМЕ протягом понад 25 літ перейшло чимало працівників², особливо, студентів³, оскільки Б. Луканюк позиціонував Лабораторію як свого роду “кузню кадрів”⁴. Ось перелік (неповний) працівників, які ще в студентські роки

¹ Сучасний склад ПНДЛМЕ: завідувач, провідний, старший та двоє молодших наукових співробітників, науковий співробітник, два техніки III категорії та один старший лаборант.

² Зокрема, на посадах наукових співробітників ПНДЛМЕ деякий час працювали Богдан Котюк, Лариса Сабан, Володимир Сивохіп, Олександра Турянська та інші.

³ Посади лаборантів без вищої освіти займали ті студенти-музикознавці та композитори старших курсів, які найпоглибленіше вивчали у Консерваторії народномузичні дисципліни і, як правило, писали під керівництвом Б. Луканюка дипломні роботи з етномузикології [59]. Як приклад можна навести нинішніх працівників ПНДЛМЕ В. Ковалю, Л. Лукашенко, Ю. Рибак, І. Федун та ін.

⁴ За задумом Б. Луканюка, студенти-лаборанти, повертаючись по закінченні навчання у різні куточки України, повинні були на місцях застосовувати набуті в Лабораторії різноманітні навички музично-фольклористичної праці в подібних до ПНДЛМЕ установах. Цей задум Б. Луканюка цілком реалізувався на прикладі Ю. Рибак, керівника Лаборато-

займали лаборантські посади: Марта Вовк, Ліна Добрянська, Василь Коваль, Леся Ланцута, Ольга Мирцало, Світлана Перескоцька, Антоній Поточняк, Юрій Рибак, Ірина Слуцька, Софія Соловей, Ярина Турянська, Юрій Яцків та ін. Невдовзі після закінчення Консерваторії у Лабораторії почали працювати Ольга Коломиєць, Галина Курило, Лариса Лукашенко та Анна Черноус.

Нині основний склад працівників ПНДЛМЕ такий: завідувач Василь Коваль, провідний науковий співробітник Богдан Луканюк, старші наукові співробітники Ірина Довгалюк, Михайло Мишанич та Юрій Рибак, науковий співробітник Ліна Добрянська, молодші наукові співробітники Лариса Лукашенко, Надія Пастух, Ірина Федун, Ольга Харчишин, Вікторія Ярмола, технік III категорії Ярослав Добрянський.

За обсягами, темпами, різноманітністю та плідністю виконуваної праці період ПНДЛМЕ став найуспішнішим в історії етномузикологічних студій вишу, а Народномузичний архів ПНДЛМЕ виріс до одного із найбільших та найкраще впорядкованих в Україні. Такого прогресу у розбудові Архіву вдалося досягнути завдяки свідомій орієнтації діяльності ПНДЛМЕ на збереження пам'яток народномузичного мистецтва і, тим самим, на створення “банку музично-етнографічної інформації [...] як відповідної бази для різносторонніх досліджень та навчально-виховної роботи” [46].

Ефективному розвитку Архіву сприяли різні чинники, одним із яких стало чітке **планування** роботи Лабораторії як у далеких перспективах, так і на коротших часових проміжках. Зосередивши від самих початків діяльність ПНДЛМЕ на ареально-типологічних студіях, Б. Луканюк розробив довгостроковий Перспективний план вирішення фундаментальної проблеми “Традиційна народна музика й етнічна історія Галичини та Волині (Володимирії)”¹. Найважливішу роль у зростанні всіх архівних фондів відіграла перша стадія реалізації цього масштабного проекту – “згромадження первісних (вихідних) музично-етнографічних даних та їхнє архівне опрацювання” [42]². Досягнення цієї мети регламентувалося завданнями меншого за часовим обсягом Перспективного плану на 1990–2004 роки [41]³. Накреслені у ньому заходи насамперед стосувалися збирацької роботи, в межах якої передбачалася реалізація п'яти “цільових програм (разом із конкретними підпрограмами) польового обстеження народномузичних культур маловив-

рії-музею музичної етнографії, завідувача Кафедри музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету.

¹ Проект був розрахований на виконання протягом 4-х етапів по 10–15 років кожен [42].

² Ще одним завданням першого етапу було виконання низки підготовчих теоретично-практичних праць. Цілі наступних етапів були такими: “другий етап – виготовлення та публікація загальних Каталогів типових народномузичних форм і народномузичних інструментів, а також Атласів ареального їх розповсюдження; третій етап – написання ряду узагальнюючих монографічних праць [...]; четвертий етап – створення колективної багатотомної монографії «Традиційна народна музика й етнічна історія Галичини та Волині (Володимирії)» за участю фахівців суміжних дисциплін...” [42].

³ Про завдання Перспективного плану 1990–2004 та їхню реалізацію див. нижче с. 78–80. Крім того, поточна діяльність ПНДЛМЕ підпорядковувалася ще “дрібнішим” планам – трирічним перспективним та однорічним тематичним [15, рік 1995]. Від 2014 року Лабораторія перейшла до розробки теми “Народна вокальна творчість Львівщини” [4].

чених історико-географічних областей Західної України – «Надсяння», «Мале Полісся», «Передкарпаття», «Опілля» та «Волинь» [41]¹ силами окремих співробітників-«польовиків» Кафедри та ПНДЛМЕ². У плані також були прописані бажані кількісні результати від польової роботи як за цільовими програмами, так і поза ними – подібна конкретика завдань вигідно відрізняла період ПНДЛМЕ від попередніх, коли вибір територій для обстеження був великою мірою оказіональний, а майбутні здобутки зазвичай не прогнозувалися.

Другим важливим чинником стала суттєва **реорганізація Архіву** та запровадження строгих **норм архівування**. Насамперед, на зміну застосовуваній раніше інвентаризації прийшло всебічне опрацювання матеріалів – як новітніх, що дало змогу Архіву не «потонути» у масі свіжих записів, так і здобутих попередниками, завдяки чому вдалося зробити придатними для наукових студій колишні нетранскрибовані твори, що зберігалися в Архіві як «мертвий капітал» (за влучним висловом Еріха Морітца фон Горнбостеля).

Наслідком стандартизованого опрацювання всіх архівних матеріалів, що охоплювало виконання нотних і текстових транскрипцій та заповнення типових форм документації³, стало утворення в Архіві нового об'ємного фонду – *графо-архіву*. Його внутрішня організація з поділом на три колекції⁴ – 1) експедицій консерваторії/кафедри (ЕК за архівним шифром)⁵, 2) надходжень зовнішніх (НЗ)⁶

¹ Тут і в лабораторних річних звітах, де йдеться про ці програми, слово «область» вжите, очевидно, у значенні певної території, оскільки згідно з ієрархією застосовуваного в ПНДЛМЕ (та в Кабінеті народної творчості – див. с. 66–67) етнографічного регіонування, «Надсяння» та «Опілля» є власне **областями** (виокремлення шрифтом. – Л. Д.), натомість «Волинь», «Мале Полісся» та «Передкарпаття» – провінціями.

² Перелік програм (і підпрограм) та їх виконавців (до 1996 року включно): цільова програма (далі – ц. п.) «Опілля», Тарас Брилинський; «Підгорганя» (ц. п. «Передкарпаття»), Василь Коваль; «Пораття (Белзівщина)» (ц. п. «Мале Полісся»), Любомир Кушлик; «Надсяння» (однойменна ц. п.), Богдан Луканюк; «Західна Волинь», Лариса Лукашенко й Ірина Федун (окремі підтеми); «Західні Вороняки» (ц. п. «Мале Полісся»), Антоній Поточняк; «Покутське підгір'я» (ц. п. «Передкарпаття»), Олександра Турянська; «Західна Волинь», Ірина Федун [45]. Від 1997 року до основних 5-ти програм приєдналася нова цільова «Західне Полісся» із двома підпрограмами «Берестейщина», виконавці Юрій Рибак, Лариса Лукашенко, Ірина Федун, Ліна Добрянська, та «Верхньоприп'ятська низовина», основний виконавець Юрій Рибак, а від 2001 року – ще і третьою підпрограмою «Північне Підляшшя», виконавець Лариса Лукашенко. Від 2003 року додалося «Пониззя» (виконавці – співробітники ПНДЛМЕ), від 2005 – «Північна Бессарабія», виконавці Ольга Харцишин і Надія Пастух [15, роки 1997, 2001, 2003, 2005].

³ Йдеться про типові архівні форми Б. Луканюка, див. с. 65.

⁴ Деякий час була ще колекція ЕС, у якій реєстрували експедиції студентів-членів СНТ.

⁵ Фонд ЕК призначався для експедицій у межах студентської музично-фольклористичної практики, однак в період ПНДЛМЕ до нього стали відносити і виїзди, що відбувалися з різних причин без студентів (див. про це на с. 79). У попередні роки винятком стали лише ЕК № 7 і № 8 (див. покликання 2 на с. 55).

⁶ Фонд НЗ становлять матеріали одиничних особистих експедицій, головно студентів Консерваторії.

та 3) надходжень індивідуальних (НІ)¹ – загалом відповідала традиціям архіву В. Гошовського, який також не змішував записи групових виїздів Консерваторії та окремих збирачів². Незмінною лишилася і традиція реєструвати польові матеріали за експедиціями (при цьому нумерація консерваторських виїздів, запроваджена В. Гошовським, була продовжена) в хронологічному порядку, лишень тепер послідовно витримувався поділ записів на сеанси, якщо їх було більше одного³.

Окрім графоархіву в період ПНДЛІМЕ з'явився ще один писемний фонд – *нотаархів*. До нього увійшла започаткована 1989 року “картотека спеціальних фонологічних транскрипцій окремих зразків народної музики” [15]⁴, а також машинописно-рукописні збірки, підготовані у минулі роки – насамперед згадані вище “Весільні мелодії” Ю. Сливинського [48] та об'ємні зводи нотаций М. Мишанича – три книги “Музично-етнографічного архіву” (МЕАМ) [32] та двотомний збірник “Народновокальна творчість Львівщини” [30]⁵.

Кінцевою стадією опрацювання народномузичних матеріалів було копіювання аудіозаписів за спеціальною методикою у новий *фоноархів*, що був створений з нуля у 1988 році⁶ і поповнювався орієнтовно до початку 2000-х років, допоки не з'явилися нові технології електронного архівування⁷.

Вагомою новацією для Архіву стало запровадження сучасних методів реєстрації та систематизації даних, які прийшли на зміну традиційним “паперовим” способам⁸ завдяки стрімкому розвитку інформаційних технологій на межі ХХ–ХХІ століть. У 1996 році, невдовзі після появи в Лабораторії першого комп'ютера, був започаткований електронний Каталог на базі таблиць Excel⁹, у який вносили інформацію про важливіші обставини проведення збирацьких сеансів¹⁰. Будучи нескладним у використанні навіть для нефахівців завдяки своїй зрозумілій матричній структурі, Каталог став незамінним як для поточної роботи із фондами – обліком записів, пошуком, фільтруванням та сортуванням інформації (за

¹ Фонд НІ є сукупністю особистих архівів збирачів із вагомою кількістю записів, зафіксованих у тому числі і в період до ПНДЛІМЕ і задепонованих в ній пізніше – такими є, наприклад, матеріали Петра Зборовського [75], Михайла Мишанича [88], Олекси Ошуркевича [63; 92].

² Див. с. 56.

³ Див. покликання 4 на с. 50 та покликання 4 на с. 95.

⁴ Картотеку уклали з виповнених типових Карт записувача, згаданих вище [84, с. 15–23].

⁵ Про транскрипторську діяльність М. Мишанича див. [76].

⁶ До нового фоноархіву копіювали всі нові надходження, а також плівки попередніх років, включно з фоноархівом В. Гошовського.

⁷ Для контролю за безперервно зростаючими фондами графо- та фоноархівів у ПНДЛІМЕ були введені посади “хоронителів архіву”. За виконання цих обов'язків працівнику зараховували 100 годин річно (при загальному навантаженні у 1920 годин).

⁸ Каталогізація та систематизація записів у тому вигляді, в якому її практикував В. Гошовський і його наступники (див. с. 57), в ПНДЛІМЕ не провадилася.

⁹ Детальніше про Каталог див. [64, с. 36–48; 65, с. 159–161].

¹⁰ Кожен сеанс описують за такими параметрами, як місце (за адміністративним поділом) та час запису, графо- та фоноархівні шифри, прізвища збирачів та ін.

допомогою можливостей програми Excel), так і для одержання узагальнених статистичних даних (зокрема за його допомогою отримано переважну більшість статистики, яку використано у цій розвідці¹).

І, нарешті, третім чинником, що позитивно позначився на всіх структурних підрозділах Архіву, стала комплексна перебудова **етномузикологічного навчання** у Консерваторії. Завдяки введенню додаткових практичних музично-фольклористичних предметів² навчальний процес глибоко інтегрувався в усі стадії музично-етнографічної роботи – збирання, опрацювання та архівування народномузичних матеріалів, до кожної з яких залучали студентів різних спеціальностей. Найбільший обсяг роботи, закономірно, виконували студенти теоретико-композиторського факультету. Насамперед це стосувалося польової практики: протягом дворічного курсу навчання етномузикології музикознавці та композитори брали участь у щонайменше двох групових експедиціях, відбувши спершу пасивну (після 1-го курсу), а потім активну (після 2-го) польову практику, а також повинні були здійснити самостійний виїзд. Окрім них, у групові експедиції виїжджали також вокалісти, хорові диригенти та студенти Кафедри народних інструментів, натомість від представників інших виконавських кафедр та диригентів-оркестрантів вимагалось зробити тільки індивідуальну експедицію із аудіофіксацією хоча б півтора-двох десятків творів.

Значним був внесок студентів і до писемних фондів Архіву. Після засвоєння теорії транскрипційної роботи на лекційних заняттях музикознавці та композитори транскрибували порівняно невелику кількість творів. Згодом, по завершенні активної польової практики, їх залучали до післяекспедиційних заходів: студенти ресстрували касети, заповнювали стандартні архівні бланки тощо, а також транскрибували майже весь масив здобутого матеріалу на морфологічному рівні, а окремі твори – ще й на фонетичному. Подібно опрацьовували й індивідуальні експедиції. Ще більшим було навантаження у студентів спеціалізації “етномузикознавство”, які займалися ареально-типологічними студіями. Так, виконуючи описані завдання на рівні з однокласниками, вони в межах своєї спеціалізації додатково згромаджували та опрацьовували ще й матеріали для своїх випускних досліджень³. Для студентів же всіх інших спеціальностей вимоги були помітно нижчи-

¹ Значну частку інформації про фонди Архіву містять також щорічні звіти ПНДЛМЕ, які протягом 1995–2013 років надсилали до Міністерства у вигляді об’ємних рефератів [15], однак усю подану там статистику брали, знову-таки, з електронного Каталогу.

² Згідно з навчальними програмами за 1994 рік, музикознавцям відводили 168 годин на музично-етнографічну практику і 35 на методику музично-етнографічної документації, при цьому на всі навчальні дисципліни з вивчення музичного фольклору припадало трохи більше 120 годин [33].

³ Значний масив записів, здобутий та опрацьований зусиллями студентів-етномузикологів, та перспективи продовження їхньої збирацької роботи нерідко спонукали архівістів депонувати ці матеріали не у колекції сторонніх надходжень, як інші студентські матеріали, а в колекції НІ поряд із особистими архівами знаних збирачів. Утім, вагомими збирацькі та транскрипційні здобутки традиційно характеризували студентів, що спеціалізувалися з народної творчості – див. покликання 1 на с. 65.

ми – головню, їм треба було опрацювати бодай у чернетковому вигляді матеріали свого особистого виїзду та заповнити спрощені форми супутньої документації (однак студентам Кафедри народних інструментів, наприклад, доручали нотувати не найлегшу для транскрибування інструментальну музику).

У 1995–2001 роках на допомогу студентам і викладачам практичних етномузикологічних дисциплін Консерваторії була підготована низка брошур – “Музично-етнографічна практика” (Київ, 1995) [81] та “Пам’ятка студента-практиканта і збирача-початківця” (Рівне, 2001) [82] Б. Луканюка¹, та “Архівне опрацювання народновокальних творів” М. Мишанича (Львів, 1995) [87]. Всі три методичні посібники ґрунтувалися на узагальненому досвіді роботи Кафедри музичної фольклористики та ПНДЛМЕ. Перша з них, не торкаючись “конкретних методичних питань техніки збирання, транскрибування, архівування народномузичних творів” [81, с. 5], пропонувала головню керівні засади організаційного забезпечення такої роботи і тому призначалася більше керівникам практики, аніж студентам. Натомість друга брошура, як це, зрештою, зрозуміло з її назви, адресувалася наперед студентам і містила методичні інструкції до всіх сфер музично-етнографічної праці, а також була доповнена набором спеціальних питальників [82, с. 8–13]. Рекомендації ж М. Мишанича містили строго уніфіковані правила “опрацювання музично-етнографічних матеріалів для графофонду ПНДЛМЕ” з інструкціями стандартного графічного зображення та оформлення народнопісенних словесних і музичних текстів [87]². Попри те, що викладені у цій брошурі рекомендації передбачали рукописне (або машинописне для текстів та підтекстувань) оформлення транскрипцій, вони загалом придатні для застосування вже в сучасних електронних формах опрацювання і тому донині зберегли свою методичну цінність для народнопісенних архівів.

Зрештою, після перевірки викладачами студентські матеріали надходили до ПНДЛМЕ. За потреби лаборанти ПНДЛМЕ їх доопрацьовували³ і після цього розміщували у відповідних фондах Архіву – писемні матеріали депонували у графо- та нотоархіві; аудіозаписи копіювали у фоноархів.

Загалом практичне етномузикознавче навчання студентів на всіх його стадіях відбувалося у безпосередньому зв’язку з роботою Кафедри музичної фольклористики та ПНДЛМЕ, працівники яких, власне, виконували основний обсяг музично-фольклористичної праці. Так, педагоги Кафедри, лаборанти та наукові співробітники керували кожною груповою студентською експедицією, правда, виконуючи

¹ Окрім того, 1989 року Б. Луканюк опублікував розробку про тактування народної музики, засвоєння принципів якої стало обов’язковим для наступного транскрибування музичного фольклору [79]. Головні засади цієї насправду революційної для сучасної української етномузикології роботи були стисло викладені 1985 року у передмові до “Львівщини” М. Мишанича [30, с. XXIX–XXXI], а в самому збірнику нові правила вперше були застосовані у повному обсязі (окремі з них М. Мишанич почав використовувати ще у 1983 році, започатковуючи свій рукописно-машинописний музично-етнографічний архів (МЕАМ) [32]).

² М. Мишанич у 2000-х роках також підготував дві навчальні програми для студентів спеціалізації “етномузикознавство” з курсів морфологічної та фонетичної транскрипції народновокальних творів [89; 90].

³ Найчастіше доводилося доопрацьовувати матеріали студентів виконавських факультетів.

у терені під час активної студентської практики радше роль консультантів, без надмірного втручання у роботу підопічних. Найчастіше в терен зі студентами виїжджали (подаю в алфавітному порядку) Т. Брилинський, Л. Добрянська, В. Коваль, Л. Кушлик, Б. Луканюк, Л. Лукашенко, Ю. Рибак, Л. Сабан, Ю. Сливинський та О. Турянська, всього ж керівниками виступили понад два десятки фахових етномузикологів¹. Від 1996 року все частіше стали практикувати й експедиції без студентів, у тому числі й участь у спільних польових проектах з іншими організаціями чи інституціями². Окрім того, і лаборанти, і наукові співробітники ПНДЛІМЕ активно займалися архівуванням народномузичних матеріалів³: робили значну кількість морфологічних і фонетичних транскрипцій⁴, вносили записи у фоноархів тощо.

Тісний взаємозв'язок музично-етнографічних заходів Лабораторії та навчального процесу спостерігався у Консерваторії в перше десятиліття періоду ПНДЛІМЕ (1988–1997), що допомогло досягнути блискучих результатів: понад 17 тисяч одиниць народної музики принесла Архів студентська практика, близько 4-х тисяч додали самостійні виїзди працівників ПНДЛІМЕ, і, нарешті, ще 14 тисяч творів доставили особисті експедиції студентів⁵. Було опрацьовано щонайменше 12 тисяч творів для графоархіву та понад півтори тисячі для нотоархіву, а до фоноархіву тільки протягом 1995–1998 років було заведено 300 годин звучання⁶. Окрім того, у 1994 році розпочалося формування відеоархіву Лабораторії.

¹ Ось повний перелік консультантів (керівників груп) – головно працівників ПНДЛІМЕ та Кафедри музичної фольклористики: Тарас Брилинський, Андрій Вовчак, Ліна Добрянська, Христина Ізотова, Василь Коваль, Ольга Коломиєць, Богдан Котюк, Аліна Кочубей, Галина Курило, Любомир Кушлик, Богдан Луканюк, Лариса Лукашенко, Світлана Перескоцька, Антоній Поточняк, Юрій Рибак, Лариса Сабан, Юрій Сливинський, Ірина Слуцька, Софія Соловей, Олександра Турянська, Вікторія Тюпа, Ірина Федун, Анна Черноус, Юрій Яцків.

² Такі поїздки нерідко відбувалися за межами України, як, наприклад, виїзди 1996 року у межах міжнародної програми “Славія–2000” на території українсько-білоруського пограниччя (Волинська і Брестська області) та “Євро регіон Буг” на території Холмського воєводства (Польща) [15, рік 1996].

³ У ПНДЛІМЕ, як установі насамперед наукового спрямування, всі співробітники поряд із різними службовими обов'язками (до яких, власне, входило архівування записів у найширшому сенсі) виконували і дослідницьку працю – зрозуміло, що лаборанти виконували більше службових обов'язків і менше дослідницької роботи, а наукові співробітники – навпаки.

⁴ Наприклад, на посаді лаборанта (1 ставка) працівник протягом року робив близько 1000 морфологічних транскрипцій або ж вдвічі менше (внаслідок більшої складності) фонетичних. Доброю практикою стало укладання на основі фонетичних транскрипцій готових рукописних збірок, як правило, матеріалів із одного села або одного регіону – у нотоархіві ПНДЛІМЕ поряд зі студентськими фонетичними нотаціями зберігаються такі збірки Т. Брилинського, В. Ковалю, Л. Лукашенко й О. Турянської.

⁵ Ці матеріали склали основний вміст колекції надходжень зовнішніх (НЗ), решта матеріалів якої представлена задепонованими до 1988 року записами від сторонніх осіб (на них припадає 6 % усієї колекції), а також спорадичними аудіофіксаціями працівників ПНДЛІМЕ, зробленими на фольклорних фестивалях від автентичних гуртів.

⁶ На жаль, ці дані приблизні через відсутність інформації за деякі роки (зокрема за 1993–1994 роки для графо- і нотоархіву та за 1990–1994 роки для фоноархіву).

Усіх цих успіхів вдалося досягнути на тлі значних труднощів, насамперед із матеріально-технічним забезпеченням ПНДЛМЕ – браком професійної техніки як для запису, так і транскрибування, дефіцитом касет – особливо якісних імпортованих тощо¹. При цьому Консерваторія забезпечувала експедиції автобусами, необхідним побутовим інвентарем², оплачувала відрядження керівникам і студентам, надавала кошти на бензин тощо.

Наприкінці 1990-х років ситуація, на жаль, змінилася на гірше: розпочалися проблеми із фінансуванням ПНДЛМЕ³, перестали виділяти кошти на фольклористичні експедиції, внаслідок чого все більше виїздів відбувалося коштом працівників Лабораторії, а від 1998 року по суті припинилася студентська польова практики через відсутність у Консерваторії грошей на оплату відряджень студентам. За винятком 2008 року, коли експедиції несподівано були профінансовані у повному обсязі [15, рік 2008], збирацька робота працівників ПНДЛМЕ продовжувалася саме у такому вигляді – за свій рахунок та без участі студентів⁴.

На початку 2000-х років різко скоротилися, а в 2006 припинилися взагалі сторонні студентські надходження через відміну музично-фольклористичної практики на всіх факультетах, окрім теоретико-композиторського [15, роки 2001, 2007], а для музикознавців та композиторів години практики були сильно скорочені⁵. Унаслідок цього щорічне навантаження для них до 2016 року включно обмежувалося 20-ма морфологічними транскрипціями матеріалів із фондів Архіву⁶, що стало основним джерелом поповнення графічних фондів, оскільки обсяги архівування працівниками ПНДЛМЕ через об'єктивні причини звелися до мінімуму.

Загалом можна сказати, що в середині 2000-х років закінчився період інтенсивного наповнення всіх фондів Архіву, що, по суті, збіглося за часом із завершенням етапу, окресленого Перспективним планом на 1990–2004 роки⁷, причому

¹ Дуже помічним у 1994 році став подарунок для ПНДЛМЕ від А. Поточняка – два професійні звукозаписувальні пристрої разом з мікрофонами. На початках збирацької роботи ПНДЛМЕ відсутність якісних касет змушувала збирачів вдаватися до повторного їх рекордування після копіювання до фоноархіву, а отже нищення первинного оригінального запису. Тоді ж задля економії плівки на якісні касети та записувальні пристрої записували лише самі твори, паралельно фіксуючи весь перебіг збирацького сеансу на магнітофони та касети радянського виробництва.

² Під час виїздів великим автобусом студентам видавали із собою матраци, постільну білизну (із запасів гуртожитку Консерваторії), посуд, електричні плитки, гумові чоботи та ін.

³ Так, у 1998 році працівники одержали лише половину належної їм платні [43].

⁴ Окремі виїзди цього періоду фінансував своїм коштом завідувач ПНДЛМЕ Василь Коваль.

⁵ У 2017 році, згідно з новими навчальними програмами, предмет “Музично-фольклорна практика” взагалі був перенесений з обов’язкового циклу дисциплін до предметів “за вибором”.

⁶ Через скасування студентської експедиційної практики відмінили і практиковане у попередні роки опрацювання масиву здобутих матеріалів.

⁷ Формально закінчення початкового етапу відбулося дещо пізніше, 2007 року, оскільки у річному звіті за 2008 рік вже йдеться про виконання другого етапу розробки фундаментальної проблеми [15, рік 2008].

порівняння завдань, прописаних у ньому, та реальних здобутків демонструє факт суттєвого перевищення очікуваних результатів¹.

Разом із тим формальне закінчення “накопичувального” етапу не призвело до припинення польових студій в ПНДЛІМЕ. Зрозуміло, що нині їх темпи помітно сповільнилися та зменшилася кількість надбань (див. діаграму нижче), що, втім, пояснюється не тільки згаданими вище перешкодами, але й, на жаль, об’єктивним фактом згасання активної фази побутування музичного фольклору².

Найкраще оцінити масштаби того поступу, що відбувся у збирацькій роботі в часи ПНДЛІМЕ, можна за допомогою важливіших узагальнених даних, подібних до тих, які були подані вище для попередніх періодів. Так, працівники Кафедри та Лабораторії у 700-х населених пунктах провели 1 400 сеансів, зафіксувавши понад 31 тисячу творів. Ще 14 тисяч записів достарчили близько 820 індивідуальних експедицій у 620-х населених пунктах, а народномузичні колекції окремих збирачів збільшили Архів ще на 12 тисяч записів із майже 400 населених пунктів, обстежених під час 650-ти сеансів. Отож, надходжень разом – близько 57 тисяч творів, що у понад 8 разів перевищує все зібране до 1988 року.

З огляду на абсолютну кількісну перевагу народномузичних архівних матеріалів періоду ПНДЛІМЕ над усіма попередніми немає сенсу характеризувати їх детальніше окремо, натомість доцільно коротко описати Архів загалом, від перших до останніх його записів – так, як це зробив 1989 року Ю. Сливинський у повідомленні про збирацьку діяльність Львівської консерваторії [95]³, та 1997 року автор цих рядків у статті про Архів ПНДЛІМЕ [64]⁴. В останній розвідці по суті презентовано лабораторний електронний Каталог⁵, на основі даних якого після

¹ Було заплановано зафіксувати 20 тисяч творів у групових та тематичних експедиціях Консерваторії/Кафедри (разом понад 400 виїздів, з них 180 планових групових, типу суцільного обстеження, що повинні були принести 13–14 тисяч записів, та 225 вузькотематичних із результатом у 6–7 тисяч творів), задепонувати 10 тисяч зовнішніх надходжень, а загалом довести вміст Архіву до 30 тисяч одиниць (очевидно, мався на увазі обсяг нових записів, без урахування тих, що вже зберігалися у фондах на момент підготовки плану) [41]. Насправді ж упродовж 1990–2004 років в експедиціях Консерваторії/Кафедри було здобуто близько 28 тисяч творів, приблизно стільки ж – близько 26 тисяч – надійшло від сторонніх осіб загалом, включаючи як індивідуальні студентські експедиції, так і задепоновані збирацькі колекції. Отже, загальна кількість записів цього періоду мало не вдвічі перевищила прогнозовані 30 тисяч одиниць. Вже у 1995 році було завершено виконання двох з п’яти програм обстеження – “Надсяння” та “Малого Полісся”, від 2002 – “Передкарпаття”. Від 2003 року вважається завершеною і програма “Західне Полісся”. Три програми лягли в основу захищених дисертацій – Ю. Рибак (2005), В. Ковалю (2006) та Л. Лукашенко (2013). На західнополіських матеріалах Архіву також захищена етнологічна дисертація В. Ярмоли (2011).

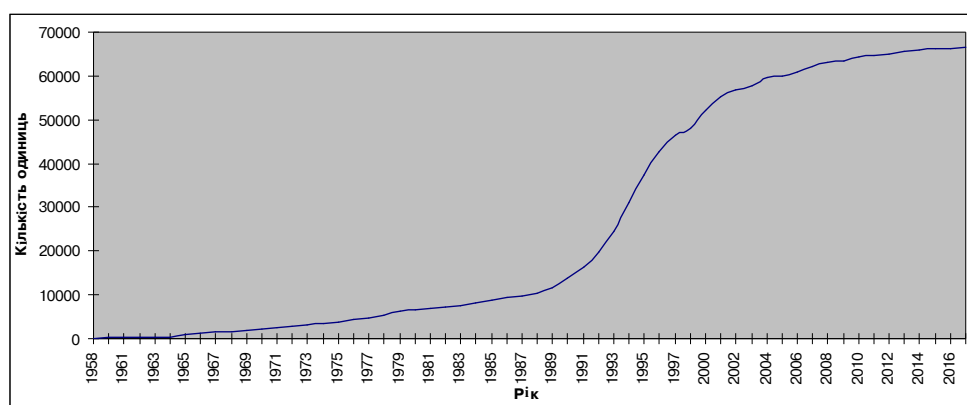
² Цікаво, що передбачення, висловлене в 1990-х роках про те, що “за об’єктивними прогнозами [...] орієнтовно після 2000 року старовинний обрядовий фольклор практично припинить своє існування” [15, рік 1995], цілком не справдилося навіть нині.

³ Див. с. 66.

⁴ Це одна розвідка автора цієї статті про архів ПНДЛІМЕ [65] не містить загальної характеристики фондів.

⁵ Див. про Каталог вище на с. 75–76. Вагома частка даних Каталогу була опублікована в статті у вигляді територіально-кількісного покажчика за населеними пунктами, а також

комп'ютерної систематизації було зроблено спробу об'єктивно оцінити вміст архівних фондів та порівняти здобутки до і після 1988 року. Нині своєю чергою можна спробувати зробити те ж саме, зіставляючи вже результати станом на кінець 1996 року та одержані нині, понад 20 років потому¹. Задля економії місця в межах цієї публікації основна статистична інформація, взята головно із електронного Каталога, подана у систематизованому вигляді у низці таблиць-показчиків, вміщених у Додатках на с. 94–105.

Діаграма 1. Динаміка надходжень до Архіву ПНДЛІМЕ (КНМ)

Отож, порівнюючи результати 1996 та 2017 років, можна зауважити, що при зрозумілому зростанні загальної кількості матеріалів (від понад 40 тисяч до 65–70-ти тисяч одиниць) інші показники кардинально не змінилися² – зокрема ті, що характеризували співвідношення між колекціями графоархіву та територіальне поширення матеріалів у більших та менших масштабах. Ось, наприклад, сучасний і колишній баланс записів у колекціях: 58 % – експедиції Консерваторії/Кафедри (69 % у 1996 році), 23 % – зовнішні надходження (було 12 %) та 19 % (19 %) [64, с. 38]. Помітно, що відсоток колекції особистих архівів не змінився, оскільки вони переважно були задепоновані ще до 1997 року³. Натомість суттєво зменшена перевага експедицій Консерваторії/Кафедри зайвий раз ілюструє згадану тенденцію сповільнення темпів збирацької роботи в ПНДЛІМЕ (див. таблицю 1).

таблиці з узагальненою статистикою за адміністративними областями (для України) та країнами (загалом для Білорусі і Польщі) [64, с. 41–48].

¹ За цей час обсяг Каталогу помітно виріс: від близько 2 000 позицій на кінець 1996 року до 3 100 сьогодні – саме про стільки сеансів введено інформацію на сьогоднішній день.

² Це можна пояснити тим, що вагома кількість архівних записів була накопичена вже до 1996 року включно, про що йшлося вище.

³ Із 20-ти іменних колекцій лише три останні номери були присвоєні збирачам після 1997 року. Крім того, велика частка особистих архівів не була опрацьована за прийнятими в Архіві стандартами як у 1997 році, так і нині (наприклад, колекції Б. Луканюка, Т. Брилинського, П. Зборовського та ін.).

Також залишився майже таким самим розподіл матеріалів за територіями: 90 % – Західна Україна (9 4% у 1996 році), 3 % – решта України (3 %), 3 % – Білорусь (1 %) ¹, 3 % – Польща (2 %) та 1 % – решта закордону (у попередні роки таких записів не було) [64, с. 38] ². Зростання надходжень із Польщі та Білорусі було пов'язано із реалізацією лабораторних цільових програм ³, а поява незначної кількості закордонних матеріалів з інших країн стала наслідком головно принагідних записів (наприклад, на фольклорних фестивалях) працівників ПНДЛІМЕ ⁴. Інколи такими ж принагідними були і записи на території України поза західними областями, хоча географічне розмаїття в межах країни забезпечили головно особисті експедиції студентів, проведені, як правило, в їхніх рідних місцевостях. Загалом нині в Архіві представлені 23 із 25-ти адміністративних областей України (див. Таблиці 6 і 7), порівняно з 19-ма у 1996 році [64, с. 38] ⁵. У межах західноукраїнських територій традиційними лідерами залишилися Львівська та Івано-Франківська області, однак нині записи з Львівщини майже вдвічі перевищують кількість Франківських матеріалів, до яких наближаються за обсягом і записи з Волинської області ⁶ (див. Таблицю 7) – ретельність проведення польових студій саме на цих територіях також зумовлена продовженням виконання цільових програм обстеження малодосліджених регіонів. На жаль, статистика власне за історико-етнографічними областями є досі недоступною, оскільки етнографічний поділ західноукраїнських земель у Каталог не закладено ⁷. Немає змоги нині також і цілісно охарактеризувати вміст Архіву на рівні етнографічних і музичних жанрів чи інших параметрів на рівні окремого твору, оскільки ця інформація існує переважно в паперовому, а не електронному вигляді ⁸.

¹ Хоча Білорусь до 1991 року не була “закордоном”, все ж видається логічним відносити білоруські записи за весь час саме в цю категорію.

² У публікації 1997 року відсотки дещо інші через помилки, допущені у підрахунках [64, с. 38].

³ Усі записи з території Польщі після 1997 року надійшли від Л. Лукашенко, програма “Північне Підляшшя”. Із Білорусі записи достарчила та ж Л. Лукашенко, а також Ю. Рибак за участі Л. Добрянської та І. Федун, підпрограма “Берестейщина”.

⁴ Йдеться, насамперед, про матеріали з Грузії та Румунії, оскільки обстеження Молдавії відбувалося згідно з програмою Північна Бессарабія.

⁵ Протягом останніх двох десятиліть в Архів потрапила незначна кількість студентських матеріалів із Луганської, Запорізької та Сумської областей, тож нині в Архіві відсутні записи лише із Донецької та Миколаївської областей.

⁶ Майже половину записів із Волинської області після 1997 року зафіксував Ю. Рибак, виконуючи особисто і з колегами програму “Західне Полісся”.

⁷ При тому, що етнографічне регіонування Західної України, як згадувалося вище, було розроблене силами львівських етномузикологів ще у 1980-х роках. Див. с. 66–67.

⁸ Інформація про етнографічні жанри міститься у стандартних типових документах архіву та польових реєстрах, а для матеріалів по 1981 рік включно – ще й в інвентарних книгах. Правда, комп'ютеризованою є доволі велика частка інформації про записи, які лягли в основу ареально-типологічних досліджень окремих працівників ПНДЛІМЕ (В. Ковалюк, Л. Лукашенко, Ю. Рибак, А. Поточняка та ін.), однак такі дані поки що не пов'язані спільною базою даних.

Окрім статистики за географічним параметром у Додатках розміщено кілька таблиць, у яких можна простежити динаміку надходжень за графоархівними колекціями (див. Таблиці 1 і 2), а також подано інформацію про збирачів, які зробили найбільші внески (понад 2 тисячі творів) до Архіву (див. Таблиці 3–5). Лідерами за кількістю здобутого є: Ірина Федун, Василь Коваль, Юрій Рибак, Любомир Кушлик, Лариса Лукашенко, Антоній Поточняк, Петро Зборовський, Юрій Сливинський, Олекса Ошуркевич та Олександра Турянська.

На початку 2000-х років науково-технічний прогрес уможливив використання в ПНДЛМЕ цифрових технологій не лише для каталогізації, але й для фіксації та архівування музичного фольклору в найширшому сенсі¹. Не пізніше 2002 року в Лабораторії було розпочато процес переведення наявних аналогових аудіозаписів у цифровий формат, правда, орієнтовно до 2004 року робота провадилася несистематично насамперед через відсутність достатньо потужного комп'ютера². Упродовж останнього десятиліття ситуація дещо виправилася головним чином внаслідок збільшення кількості працівників-фонотехніків та певного покращення технічного обладнання ПНДЛМЕ³. Від 2007 року у збирацькій роботі почали використовувати цифрові диктофони і з того часу аналогові фіксації поступово цілком припинилися – як це згодом сталося і з аналоговими відеозаписами.

Формування цифрового фонотехнічного архіву відбувається згідно зі звичними, прийнятими у ПНДЛМЕ, правилами посеансового архівування. Застосування оригінальних методик при найменуванні аудіозаписів із використанням даних про територіальне походження твору та архівного шифру значно спростило користувачам і дослідникам роботу з фондами під час пошуку, фільтрації та систематизації народномузичних матеріалів. Поступово накопичується і фонд відеозаписів – оцифровано майже всі аналогові відеокасети. Частково оцифровано нотоархів – зокрема, відскановано переважну більшість транскрипційних зводів М. Мишанича⁴ та Ю. Сливинського, а також і частку рукописного фонду – фонетичні транскрипції

¹ Згідно з планом інновацій на 2003–2007 роки авторства Б. Луканюка, в ПНДЛМЕ передбачалася повна комп'ютеризація процесу архівування: фоноархівування нових надходжень на CD, перезапис/рятування наявних фонотехнічних матеріалів та програма “Фоновалики”; для графоархівування – комп'ютеризація нових і старих надходжень (електронна папка із документацією, аудіозаписами, текстами та мелодіями); нарешті, для нотоархіву – комп'ютерна нототека (“база даних”) зі збором наявних матеріалів, упорядкуванням за культурами, родами (жанрами) і типами, а також пошук програмного забезпечення для комп'ютерних транскрипцій. Для систематики і каталогізації записів планували віднайти відповідне програмне забезпечення для створення музично-етнографічних баз даних [44]. На жаль, попри ці оптимістичні плани, окрім оцифрування аудіозаписів, майже нічого реалізувати поки що не вдалося.

² Так, під час перших спроб оцифрування для перетворення великого файлу формату .wave в файл формату .mp3 доводилося залишати лабораторний комп'ютер увімкненим на ніч, оскільки процес тривав 5–10 годин.

³ Нині для оцифрування в ПНДЛМЕ використовується достатньо потужний комп'ютер з місткими жорсткими дисками та два зовнішні диски (подяка за придбання яких належить Б. Луканюку, Руслані Лижичко та Маркіянові Кушніру). При цьому весь масив оцифрованих записів, по суті, зберігається лише на одному стаціонарному комп'ютері, що явно недостатньо для надійного та довготривалого збереження безцінних надбань Архіву.

⁴ Двотомник М. Мишанича “Народновокальна творчість Львівщини” готується до друку.

на типових картках. Окрім того, нещодавно було створено покажчик (базу даних) нотоархівних творів.

Унікальне цифрове копіювання найстаріших архівних матеріалів Лабораторії – фонографічних валиків О. Роздольського – було проведено із використанням передової технології зчитування інформації силами спеціалістів із суміжних галузей – ученими Інституту проблем реєстрації інформації НАН України (ІПРІ) [73, с. 510–511]¹. Цьому у 1996 році передувало чергове копіювання валиків механічним способом² – І. Довгалюк та Б. Луканюк зробили це за допомогою мікрофона та звичайного магнітофона [73, с. 509]. Наслідком проекту ІПРІ стало виготовлення у 2011 році презентаційного компакт-диску “Український фольклор першої половини ХХ сторіччя. Вибірка з фоноколекції Осипа Роздольського” [73, с. 511].

Фонограмархів ПНДЛМЕ представлений й іншими компакт-дисками, зокрема підготованими зусиллями працівників ПНДЛМЕ у 2000-х роках для серії “Етнічна музика України. Українська колекція” на основі польових матеріалів 1990–2000-х років.

Перспективи розвитку Архіву ПНДЛМЕ бачу у таких напрямках діяльності: 1) якомога довше, допоки музичний фольклор існує хоча б у пасивній пам’яті носіїв, продовжувати цифрові аудіо- та, бажано, відеофіксації музичного фольклору; 2) відновити систематичне графоархівне опрацювання, і цим створювати цифрові фонди текстових і нотних транскрипцій, а також оцифрувати вже наявні графоматеріали та документацію; 3) продовжувати оцифрування аудіоархіву, знаходячи можливості для кількарезового резервного дублювання одержаних файлів; 4) доповнювати та удосконалювати електронний Каталог, започаткувати нові бази даних за параметрами окремих творів; 5) завершити комп’ютеризацію нотоархіву.

Важливою перевагою комп’ютеризації Архіву повинна стати у перспективі можливість розміщення оцифрованих графо-, аудіо-, фото-, відеоматеріалів, а також оптимальної частини архівної документації в Інтернеті, що зробить фонди ПНДЛМЕ доступними для найширшого загалу та допоможе інтегрувати їх до вже існуючих електронних колекцій музичного фольклору. Великою мірою виконання накреслених завдань залежить від таких чинників, як майбутнє фінансування Лабораторії³, яка сьогодні потребує суттєвого покращення її матеріально-технічної бази, залучення додаткових людських ресурсів для роботи із колосальними архівними фондами, можливостей співпраці із представниками інших спеціальностей, зокрема, програмістами, та успішного вирішення проблем із авторським правом, що існують у світі загалом та в Україні зокрема.

¹ Спеціалісти ІПРІ “запропонували систему цифрового неруйнівного відтворення звуку з воскових циліндрів” за допомогою спеціальної лазерної установки. Було також проведене очищення фонограм від сторонніх шумів [73, с. 510]. Після опрацювання колекція О. Роздольського була передана на зберігання в архів Інституту досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника [73, с. 616].

² Див. с. 63.

³ На початку 2017 року ПНДЛМЕ, яка раніше мала окреме фінансування у межах Міністерства культури України, була переведена під фінансову юрисдикцію Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка.

Список використаних джерел

Державний архів Львівської області

1. Проблематика п'ятирічного плану науково-дослідчої роботи ЛДК ім. М. Лисенка. – Фонд П-576. – Опис 1. – Спр. 1. – Арк. 10.
2. Фонд Львівської державної консерваторії. – Фонд Р-2056. – Опис 1. Тут і далі при посиланні на це джерело цифра (цифри) після коми означає номер архівної справи.

Архів ПНДЛІМЕ ЛНМА імені Миколи Лисенка

3. Акти прийому та здачі устаткування кабінету “Народної творчості”. – 7 травня 1969 року, 31 серпня 1969 року. – 3 с.
4. Анотований звіт про науково-дослідну роботу “Народна вокальна творчість Львівщини” за 1-й квартал 2014 року. – 2014. – 1 с.
5. Витяг з протоколу № 3 засідання кафедри української музики та народної творчості від 19 жовтня 1989 року. – 1989. – 1 с.
6. Витяг з протоколу № 10 об'єднаного засідання кафедр теоретико-композиторського факультетів від 22 лютого 1989 року. – 1989. – 1 с.
7. *Гошовський Володимир*. Листи до Юрія Сливинського від 24 квітня, 25 квітня, 5 травня та 30 червня 1968 року. – 7 с.
8. *Гошовський Володимир*. Фольклористи до 50-річчя Великого Жовтня. – 1 с.
9. Загальний робочий план кандидата в члени етномузикознавчої секції Ю. Сливинського. – Без дати. – 2 с.
10. Звіт завідуючого кабінетом народної творчості Кушлика Л. М. [на партбюро]. – 1975. – 3 с.
11. Звіт Кабінету народної творчості за 1975–76 н. рік / Підготував *Любомир Кушлик*. – 1977. – 2 с.
12. Звіт Кабінету народної творчості за 1976–77 н. рік / Підготував *Любомир Кушлик*. – 1977. – 2 с.
13. Звіт про завершення роботи над кандидатською дисертацією на тему “Основні музично-стильові риси українських весільних пісень” ст[аршого] викл[адача] Сливинського Ю. П. – 1979. – 2 с.
14. Звіт про навчальну, науково-методичну, ідейно-виховну і громадську роботу ст. викладача кафедри композиції та інструментовки Сливинського Ю. П. за 1974–1978 роки. – 1978. – 4 с.
15. Звіт про науково-дослідну роботу “Традиційна народна музика й етнічна історія Галичини та Волині” (Проміжний): Реферат. – Львів, 1995–2013. Тут і далі при посиланні на це джерело цифри після коми означають рік.
16. Звіт про проведення фольклорної практики студентами історико-теоретичного факультету у 1981 р. (експед. № 39) / Підготував *Любомир Кушлик*. – 1981. – 2 с.
17. Звіт про проведення фольклорної практики у 1978 р. / Підготував *Любомир Кушлик*. – 1978. – 2 с.

18. Звіт про проведення фольклорної практики у 1979 році студентами історико-теоретичного та композиторського факультетів ЛДК / Підготував *Любомир Кушлик*. – 1978. – 2 с.
19. Звіт про роботу кабінету народної творчості ЛДК в 1982/83 навчальному році / Підготував *Любомир Кушлик*. – 1983. – 5 с.
20. Звіт про роботу фольклорної секції СНТТ / Підготував *Ю. Сливинський*. – 1984. – 1 с.
21. Звіт про учбово-методичну, наукову та громадсько-суспільну діяльність ст[аршого] викл[адача] кафедри композиції та інструментовки Сливинського Ю.П. за 1969–1973 рр. – 1973. – 1 с.
22. Звіт старшого викладача Сливинського Ю.П. за 1983/1984 навчальний рік. – 1984. – 3 с.
23. Звіт старшого викладача кафедри композиції та інструментовки Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка Сливинського Ю. П. про навчально-методичну, наукову та ідейно-виховну роботу за 1969–1987 рр. – 1987. – 5 с.
24. Інтерв'ю із Зиновією Штундер / Аудіозапис *Ліни Добрянської* від 11.02.1998 року. – Львів, 1998.
25. Інформативна довідка кабінету народної творчості. 1979. Лютий / Підготував *Любомир Кушлик*. – 1979. – 2 с.
26. Інформативна довідка про роботу кабінету народної творчості / Підготував *Любомир Кушлик*. – 1977. – 3 с.
27. Інформація про хід виконання викладачами кафедри композиції та інструментовки планових і позапланових творчих, наукових та методичних робіт за першу половину 1982 року. – 1982. – 2 с.
28. *Кушлик Любомир*. Юрій Сливинський як дослідник народної музики // Народна музика. – 1988. – Листопад–грудень. – Машинопис. – С. 1–2.
29. *Луканюк Богдан, Сливинський Юрій*. Етнографічне регіонування Західного полігону: Показчик населених пунктів. – Львів, 1987. – Машинопис. – 154 с.
30. *Мишанич Михайло*. Народна вокальна творчість Львівщини: У 2 ч. і 3 кн. / Систематизація та загальна редакція *Богдана Луканюка*. – Львів, 1985–1987. – Ч. 1. – Кн. 1: Мелодії. – 1985. – 178 с.; Ч. 1. – Кн. 2: Словесні тексти. – 1986. – 146 с.; Ч. 2 : Мелодії і тексти. – 1987. – 189 с.
31. *Мишанич Михайло*. Транскрипції Ю. Сливинського музики // Народна музика. – 1988. – Листопад–грудень. – Машинопис. – С. 4.
32. Музично-етнографічний архів Мишанича М. В.: У 3 кн. – Львів, 1983; 1984; 1988. – Кн. 1. – Львів, 1983. – С. 1–395; Кн. 2. – Львів, 1984. – С. 396–693; Кн. 3. – Львів, 1988. – С. 694–1195.
33. Музичний фольклор: Програма / Кафедра музичної фольклористики. – Львів, 1994. – 25 с. – Машинопис.
34. Наказ Міністерства культури України № 279 від 30 грудня 1992 року [підписаний 11.01.1993]. – 1993. – 1 с.
35. Наказ по Вищому державному музичному інституту ім. М. В. Лисенка № 23–К від 18 березня 1994 року. – 1994. – 1 с.
36. Наказ по Львівській державній консерваторії імені М. В. Лисенка № 07–К від 30 січня 1991 року. – 1991. – 1 с.

37. Наказ по Львівській державній консерваторії імені М. В. Лисенка № 118–К від 22 листопада 1991 року. – 1991. – 1 с.
38. Народна музика: орган етномузикознавчої секції СНТГ ЛДК ім. М. Лисенка. – № 2 (2): На пошану Ю. Сливинському. – 1988. – Листопад–грудень. – Машинопис. – 7 с.
39. Об'єм роботи кабінету народної творчості Львівської державної консерваторії [1979 рік, фрагмент] / Підготував *Любомир Кушлик*. – Без дати. – 1 с.
40. Отчёт о работе кабинета народного творчества консерватории (1982 г.) / Підготував *Любомир Кушлик*. – 1982. – 2 с.
41. Перспективний план першого етапу роботи (1990–2004) Науково-дослідної лабораторії музичної етнології при кафедрі музичної фольклористики Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові. – 1992. – 2 с.
42. Перспективний план роботи Науково-дослідної лабораторії музичної етнології при кафедрі музичної фольклористики Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові. – 1992. – 1 с.
43. Питальник (Questionnaire) / Підготував *Тарас Брилинський*. – 1999. – 9 с.
44. План інновацій на 2003–2007 роки / Підготував *Богдан Луканюк*. – 2003. – 2 с.
45. Планова тематика наукових праць Науково-дослідної лабораторії музичної етнології при кафедрі музичної фольклористики Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові. – 1995. – 2 с.
46. Положення про проблемну Науково-дослідну лабораторію музичної етнографії Вищого державного музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові. – 1992. – 3 с.
47. *Прокопович Орися*. Ю. Сливинський – збирач // Народна музика. – 1988. – Листопад–Грудень. – Машинопис. – С. 3.
48. *Сливинський Юрій*. Весільні мелодії. – Львів, 1982. – Випуск 1: Полісся. – Ротапринт. – 108 с. – (Серія: Українські музично-етнографічні пам'ятки. Західний полігон. – Н № 6).
49. *Сливинський Юрій*. Фонограмархів кабінету народної музики Львівської консерваторії (географічний реєстр за станом на 1 травня 1982 р.). – Львів, 1982. – Машинопис. – 8 с. – (Серія: Українські музично-етнографічні пам'ятки. Західний полігон. – Ф № 3).
50. Стенограмма выступления ст. преподавателя Львовской государственной консерватории им. Н. В. Лысенко Сливинского Ю. П. на семинаре в Киевской консерватории в апреле сего года Архів ПНДЛМЕ. – Без дати. – 4 с.
51. Участь старшого викладача Сливинського Ю. П. у наукових конференціях, читаннях, семінарах та ін. [за 1971–1980 роки]. – 1980. – 3 с.

Друковані джерела

52. *Вовчак Андрій, Сулим Роман*. Документування українського фольклору у науково-дослідній та навчально-педагогічній діяльності кафедри української фольклористики імені академіка Філарета Колесси ЛНУ імені Івана Франка // Міфологія і фольклор: Загальноукраїнський науково-освітній журнал. – Львів, 2016. – № 1–2 (20). – Січень–червень. – С. 117–127.

53. *Гошовский Владимир*. Социологический аспект музыкальной этнографии // Българско музикознание. – 1985. – Година IX. – Кн. 4. – София, 1985. – С. 3–19.
54. *Гошовский Владимир*. Украинские песни Закарпатья. – Москва: Советский композитор, 1968. – 478 с.
55. *Гошовский Владимир*. Фольклор и кибернетика // Советская музыка. – 1964. – № 11. – С. 74–83; № 12. – С. 83–89.
56. *Гошовський Володимир*. “...Біографічний етюд...”. Лист В. Гошовського до Ольги Грабалової // Пам’яті Володимира Гошовського (1922–1996): Збірник статей та матеріалів / Упорядник *Володимир Пасічник*. – Львів, 2006. – С. 7–18.
57. *Гошовський Володимир*. Універсальний комп’ютерний каталог народних пісень як основа кібернетичної етномузикології // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 1993. – Том ССХХVI: Праці Музикознавчої комісії. – С. 145–150.
58. *Граб Уляна*. Музикологія як університетська дисципліна: Львівська музикологічна школа Адольфа Хибінського (1912–1941). – Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2009. – 178 с.
59. *Добрянська Ліна*. Випускні роботи з етномузикології в ЛДК/ВМІ/ЛДМА імені Миколи Лисенка // Етномузика. – Львів, 2006. – Число 1: Збірка статей та матеріалів на честь 125-ліття Климента Квітки / Упорядник *Богдан Луканюк*. – С. 154–161. – (Наукові збірки Львівської державної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 12).
60. *Добрянська Ліна*. Експедиційна діяльність Володимира Гошовського у Львівській консерваторії (1961–1968) // Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство / Упорядники *Ірина Довгалюк, Андрій Вовчак*. – Львів, 2011. – Вип. 10. – С. 44–63.
61. *Добрянська Ліна*. Експедиційна діяльність у Львівській консерваторії 1958–1961 років: Початки формування фонограмархіву ПНДЛМЕ // Народна творчість українців у просторі та часі: матеріали міжнародної наукової конференції в рамках VI Міжнародного фестивалю українського фольклору “Берегиня”. – Луцьк, 2010. – С. 39–49.
62. *Добрянська Ліна*. Експедиція Львівської консерваторії в село Івана Франка // Етномузика. – Львів, 2007. – Число 2: Збірка статей та матеріалів на честь ювілею Івана Франка / Упорядник *Богдан Луканюк*. – С. 123–147. – (Наукові збірки Львівської державної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 14).
63. *Добрянська Ліна*. Збирацький доробок О. Ошуркевича // Третя конференція дослідників народної музики червоноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель: Матеріали / Редактор-упорядник *Богдан Луканюк*. – Львів, 1992. – С. 74–83.
64. *Добрянська Ліна*. Музично-етнографічний архів ПНДЛМЕ: Спроба комп’ютерної систематизації // Восьма конференція дослідників народної музики червоноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель / Редактор-упорядник *Богдан Луканюк*. – Львів, 1997. – С. 35–48.
65. *Добрянська Ліна*. Музично-етнографічний архів Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології Львівської національної академії імені Миколи Лисенка: історія, сьогодення, перспективи // Вісник Львівського уні-

- верситету. Серія філологічна / Упорядники *Андрій Вовчак, Ірина Довгалюк*. – Львів, 2009. – Вип. 47. – С. 156–164.
66. *Добрянська Ліна*. Музично-фольклористична діяльність Станіслава Людкевича у Львівській консерваторії (1939–1979) // *Етномузика*. – Львів, 2008. – Число 4: Збірка статей та матеріалів на честь 100-ї річниці збірника “Галицько-руських народних мелодій” Осипа Роздольського та Станіслава Людкевича / Упорядник *Ірина Довгалюк*. – С. 37–56. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 21).
67. *Добрянська Ліна*. Педагогічна діяльність Володимира Гошовського у Львівській консерваторії (1961–1969) // *Етномузика*. – Львів, 2013. – Число 9: Збірка статей та матеріалів пам’яті Миколи Лисенка / Упорядник *Ірина Довгалюк*. – С. 86–126. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 30).
68. *Добрянська Ліна*. Полісько-волинські дослідження Юрія Сливинського: Експедиція Львівської консерваторії 1972 року // *Динаміка фольклорного виконавства: Матеріали науково-практичної конференції до 30 річчя кафедри музичного фольклору*. – Рівне, 2009. – С. 51–58.
69. *Добрянська Ліна*. Початки збирацької діяльності Львівської консерваторії: Експедиція Ярослава Шуста 1954 року // *Дев’ята конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-волинських) та суміжних земель, Львів, 24–25 вересня 2010 року: Матеріали / Редактори-упорядники *Богдан Луканюк та Юрій Рибак*. – Львів, 2010. – С. 99–103.*
70. *Добрянська Ліна*. Розвиток музичної фольклористики у Львівській державній консерваторії (1939–1969 років): Дисертація... кандидата мистецтвознавства / Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка. – Львів, 2013. – 240 с.
71. *Добрянська Ліна*. Ярослав Шуст – етномузиколог // *Вісник Львівського університету. Серія філологічна / Упорядники *Андрій Вовчак, Ірина Довгалюк**. – Львів, 2006. – Вип. 37. – С. 288–299.
72. *Добрянська Ліна, Довгалюк Ірина*. Кафедра музичної фольклористики // *Сторінки Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка*. – Львів, 2003. – С. 169–178.
73. *Довгалюк Ірина*. Фонографування народної музики в Україні: історія, методологія, тенденції: Монографія. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. – 650 с.
74. Дума “Про брата і сестру” у виконанні Петра Древченка. Запис Опанаса Сластьона, транскрипція Юрія Сливинського / Публікація *Богдана Луканюка* // *Етномузика*. – Львів, 2008. – Число 5: Збірка статей та матеріалів присвячена 100-й річниці експедиції для фонографування дум / Упорядники *Ірина Довгалюк, Юрій Рибак*. – С. 67–68. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 22).
75. *Зборовський Петро*. Моя збирацька робота на Турківщині (1985–1993) // *П’ята конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель: Матеріали / Упорядник *Богдан Луканюк**. – Львів, 1994. – С. 61–65.

76. *Коваль Василь*. Михайло Мишанич – транскриптор // Етномузика. – Львів, 2012. – Число 8: Збірка статей та матеріалів на пошану Михайла Мишанича з нагоди його 70-річчя / Упорядник *Юрій Рибак*. – С. 9–19. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 28).
77. *Коваль Василь*. Юрій Сливинський: Короткий життєпис // Етномузика: Збірка статей та матеріалів. – Львів, 2014. – Число 10 (2013) / Упорядник *Богдан Луканюк*. – С. 9–11. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 33).
78. *Коваль Василь*. Юрій Сливинський – транскриптор // Етномузика: Збірка статей та матеріалів. – Львів, 2014. – Число 10 (2013) / Упорядник *Богдан Луканюк*. – С. 25–30. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 33).
79. *Луканюк Богдан*. Диференціальний принцип тактування // Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики: Збірник наукових праць / Упорядник *Богдан Луканюк*. Київська державна консерваторія імені Петра Чайковського. – Київ, 1989. – С. 59–86.
80. *Луканюк Богдан*. Зібрання Бели Бартока на Закарпатті // Шоста конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель: Матеріали / Упорядник *Богдан Луканюк*. – Львів, 1995. – С. 54–65.
81. *Луканюк Богдан*. Музично-етнографічна практика: Методичні рекомендації для теоретико-композиторського факультету / Методичний кабінет навчальних закладів Міністерства культури. – Київ, 1995. – 22 с.
82. *Луканюк Богдан*. Пам'ятка студента-практиканта та збирача-початківця: Методичні рекомендації для студентів спеціальності 7.020205 “Музичне мистецтво” спеціалізації “Викладач, артист, керівник фольклорного ансамблю” / Інститут мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету; кафедра музичного фольклору. – Рівне, 2001. – 24 с.
83. *Луканюк Богдан*. Питання методики географічного етномузикознавства й етнографічне регіонування західноукраїнських земель // Перша конференція дослідників народної музики західноукраїнських земель / Упорядник *Богдан Луканюк*. – Львів, 1990. – С. 6–8.
84. *Луканюк Богдан*. Типові форми музично-етнографічної документації: Методичні рекомендації / Львівська державна консерваторія імені Миколи Лисенка. – Львів, 1981. – 24 с. + 6 с. дод.
85. *Лукашенко Лариса*. Літня школа молодих фольклористів на Поліссі // Етномузика: Збірка статей та матеріалів. – Львів, 2011. – Число 7 (2010) / Упорядник *Богдан Луканюк*. – С. 153–156. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 26).
86. *Мазепа Лешек, Мазепа Тереса*. Шлях до музичної академії у Львові: У 2-х томах. – Т. 2: Від Консерваторії до Академії (1939–2003). – Львів: Сполом, 2003. – 200 с.
87. *Мишанич Михайло*. Архівне опрацювання народновокальних творів: Методичні рекомендації з музично-етнографічної транскрипції. – Львів, 1995. – 20 с.

88. *Мишанич Михайло*. Моя збирацька робота на Львівщині в 70-х роках // Друга конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) земель: Польові дослідження. – Львів, 1991. – С. 7–14.
89. *Мишанич Михайло*. Програма курсу “Музично-етнографічна документація: транскрипція народновокальних творів (морфологічна) (для студентів спеціалізації “Етномузикознавство”) // Етномузика. – Львів, 2007. – Число 3: Збірка статей та матеріалів на честь 60-річчя Богдана Луканюка / Упорядник *Юрій Рибак*. – С. 143–149. – (Наукові збірки Львівської державної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 15).
90. *Мишанич Михайло*. Програма курсу “Музично-етнографічна документація: транскрипція народновокальних творів (фонетична) (для студентів спеціалізації “Етномузикознавство”) // Етномузика. – Львів, 2008. – Число 4: Збірка статей та матеріалів на честь 100-ї річниці збірника “Галицько-руських народних мелодій” Осипа Роздольського та Станіслава Людкевича / Упорядник *Ірина Довгалюк*. – С. 124–130. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 21).
91. *Пасічник Володимир*. Лист Володимира Гошовського до Анни Рудневої від 28 жовтня 1966 року // Етномузика. – Львів, 2007. – Число 2: Збірка статей та матеріалів на честь ювілею Івана Франка / Упорядник *Богдан Луканюк*. – С. 148–156. – (Наукові збірки Львівської державної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 14).
92. Показчик населених пунктів, обстежених О. Ошуркевичем у 1968–2007 роках / Уклала *Ліна Добрянська* // Етномузика. – Львів, 2016. – Число 12 (2015): Збірка статей та матеріалів пам’яті Олекси Ошуркевича / Упорядник. *Вікторія Ярмола*. – С. 200–201.
93. *Рибак Юрій*. Методика ареально-типологічних досліджень в етномузикології. Досвід львівської школи // Етномузика. – Львів, 2007. – Число 3: Збірка статей та матеріалів на честь 60-річчя Богдана Луканюка / Упорядник *Юрій Рибак*. – С. 9–22. – (Наукові збірки Львівської державної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 15).
94. *Рибак Юрій*. Полісько-волинська експедиція Юрія Сливинського в контексті подальших теренових досліджень: деякі порівняльні спостереження // Етномузика: Збірка статей та матеріалів. – Львів, 2014. – Число 10 (2013) / Упорядник *Богдан Луканюк*. – С. 12–24. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 33).
95. *Сливинський Юрій*. Збирацька діяльність вузів України. Львівська консерваторія // Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики / Редактор-упорядник *Богдан Луканюк*. – Львів, 1989. – С. 92–95.
96. *Сливинський Юрій*. Мелогографія збірника Оскара Кольберга “Покуття”: Показчик / Публікація *Ліни Добрянської* // Етномузика: Збірка статей та матеріалів. – Львів, 2011. – Число 7 (2010) / Упорядник *Богдан Луканюк*. – С. 79–89. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 26).
97. *Сливинський Юрій*. Методика експедиційної роботи із запису музичного фольклору (методична записка) / Підготувала *Ліна Добрянська* // Етномузика:

- Збірка статей та матеріалів. – Львів, 2014. – Число 10 (2013) / Упорядник Богдан Луканюк. – С. 128–135. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. – Вип. 33).
98. *Сливинський Юрій*. Техніка нотації народних пісень: Методичні рекомендації / Львівська державна консерваторія імені Миколи Лисенка. – Львів, 1982. – Ротапринт. – 47 с.
99. *Штундер Зиновія*. Спогади з мого життя. – Жовква, 2012. – 48 с.

Стаття надійшла до редколегії 13.09.2017

Прийнята до друку 25.09.2017

THE HISTORY OF FORMING THE ETHNOMUSICOGRAPHIC ARCHIVE OF THE PROBLEMATIC SCIENTIFIC-RESEARCHING LABORATORY OF MUSICAL ETHNOLOGY

Lina DOBRIANS'KA

*Problematic Scientific-Researching Laboratory of Musical Ethnology,
Mykola Lysenko National Musical Academy in Lviv,
53/5 O. Nyzhankivskyy Str., 79000 Lviv, Ukraine,
tel.: (+38032) 235 84 78, e-mail: lina.dobrianska@gmail.com*

The ethnomusicographic archive of the Problematic Scientific-Researching Laboratory of Music Ethnology (PSRLME) at Mykola Lysenko National Music Academy in Lviv has one of the largest collections of folk music sound records in Ukraine, collected mainly in western Ukraine as well as in other regions of Ukraine and abroad.

The archive is and has always been an integral part of the Academy (formerly the Conservatory and the Higher Music Institute). It has never had a status of an independent institution. The first attempt to establish the Office of Folk Music was made in 1945 by Stanislav Lyudkevych, a renowned Ukrainian composer and ethnomusicologist, and the second one – in 1953 by Yaroslav Shust, a philologist and former post-graduate student of academician Filaret (Philaret) Kolessa. Both attempts were unsuccessful due to the lack of interest and financial support from the Soviet regime authorities.

In 1958, with the help of the Conservatory students, Shust and Zynoviya Shtunder carried out the first folklore field expedition. Later, during 1958–1961, folk music explorers completed five more expeditions. They paid special attention to Hutsulshchyna – ethnographic region at Carpathian Mountains. Shtunder and Shust surveyed at least five villages and recorded about 160 items of folk vocal and instrumental music. Then, Shtunder created records of gathered expeditionary materials.

In 1961, the ethnomusicological research at the Conservatory was led by the outstanding Ukrainian scholar Volodymyr Hoshovsky, who at that time just started his studies in ethnomusicology. In autumn of 1961, Hoshovsky established the Office of Folk Music at the Conservatory, which, until March 1st, 1966, he managed without pay on a voluntary basis. Also, Hoshovsky immediately started a phonogram archive in the Office. Then, he added Shtunder and Shust's records to the archive and the archive's collection began growing with new materials. New

records were obtained from both student expeditionary practice under Hoshovsky's guidance and other collectors – students and teachers of the Conservatory. About 1500 items of folk music were obtained during 1961–1968. Most of the materials were recorded in the region of Halychyna, particularly in Boykivshchyna. All expeditionary materials were registered and put in order in the phonogram archive. Along with his students, Hoshovsky made music notations of folk songs. He also began cataloguing the archival records.

After Hoshovsky left the Conservatory, ethnomusicographic work at the Conservatory was continued by Yuri Slyvynsky, the methodic head of the Office of folk music since 1969, and Lyubomyr Kushlyk, the head of the Office since 1974. They continued to record folk music during students' expeditionary practice and added other collectors' records to the archive. In 1988, Kushlyk and Slyvynsky's collective efforts expanded the archive to nearly 7,000 items of folk music. The vast majority of them were recorded mainly on the territory of western Ukraine, and others – in Belarus. During this time period, the archive was enriched with unique audio sound and graphical materials – records of folk music on wax cylinders from the collections of O. Rozdolsky, F. Kolessa and Museums of Ethnography in Lviv as well as in Budapest. The Rozdolsky's collection was worked out by Slyvynsky who also made music note transcriptions of almost all the wedding songs from the archive.

In 1988, Bohdan Lukaniuk became the leader of ethnomusicological studies at the Conservatory. Under his leadership, in 1990 the Office of folk music was converted into the Scientific Laboratory of Music Ethnology. In December 1992, its status was upgraded and the Laboratory received its official name “Problematic Scientific-Researching Laboratory of Music Ethnology” as part of the Music Folklore Department of the Mykola Lysenko Lviv State Music Academy. The Laboratory operated under the management of Taras Brylinsky, the head of (P)S(R)LME in 1991 – 1999. Since 1999 it has been managed by the head of PSRLME Vasyl Koval.

Currently, PSRLME is the largest ethnomusicological centre in western Ukraine. The Laboratory explores fundamental problems associated with traditional folk music and ethnic history of Halychyna and Volyn. The area of fieldwork encompasses the territory of western Ukraine and neighboring regions within dominions of the ancient kingdom of Halychyna and Volodymyriya. Fieldwork is conducted using the only methodology, which works within the framework of goal-oriented programs in the study of separate historical-ethnographic regions, such as: Nadsyannya, Male Polissya, Opillya, Carpathian Mountains regions and others.

In addition to the systematic fieldwork, the archiving of field materials is considered one of the main stages of the ethnomusicological research. The ethnomusicographic materials, collected during fieldwork expeditions, are subsequently archived. The archive is made up of three main collections: sound archive, graphical archive, and music-note archive.

Currently, the PSRLME's sound archive consists of about 75,000 records of folk music. Among many contributors to the sound archive, the acknowledgment of the greatest overall contribution should primarily go to I. Fedun, V. Koval, Y. Rybak, L. Kushlyk, L. Lukashenko, A. Potoczniak, Y. Slyvynsky, O. Turyanska.

The graphical archive contains a collection of written documentation of ethnomusicographic materials gathered during expeditions. The music-note archive consists of a card catalogue of phonological transcriptions of selected samples of folk music. The present collection includes approximately 1,500 transcriptions.

The future of the ethnomusicographic archive of PSRLME is seen as a complete digitizing of the archive and its integration into the world community of Internet-based archives of traditional folk music.

Key words: ethnomusicographic archive, music folklore, sound records, history of ethnomusicology, archiving folk music.

ДОДАТКИ

Пропоновані нижче таблиці містять узагальнені дані про динаміку надходжень записів до Народномузичного архіву ПНДЛМЕ, їх територіальне поширення, збирачів тощо.

У Таблицях 1 та 2 за роками¹ підсумовано інформацію про експедиції Консерваторії/Кафедри та зовнішні надходження за такими параметрами, як кількість експедицій, сеансів, обстежених населених пунктів, зафіксованих одиниць, збирачів². Таблиця 1 у частині даних про виїзди 1958–1987 років загалом збігається з інформацією Ю. Сливинського про збирацьку діяльність Консерваторії у цей часовий період [95], у ній лишень було виправлено помилки в даних про перші експедиції, уточнено кількість творів, а також додано інформацію про кількість збирацьких сеансів, що дає змогу виразніше продемонструвати динаміку польової роботи³. Таблиця 2 характеризує зовнішні надходження Народномузичного архіву ПНДЛМЕ.

Ключовим параметром систематизації у таблицях 3–5 є збирачі, здобутки яких – за кількістю проведених сеансів та записаних творів – підсумовано і за окремими колекціями, і загалом.

Таблиці 6–8 представляють місце походження записів, головню за адміністративним поділом. Таблиці 6 і 7 є, по суті, оновленими версіями опублікованих 1997 року географічних показників Архіву ПНДЛМЕ [64, с. 41–48], тільки Таблицю 6 за браком місця довелося суттєво скоротити за рахунок вилучення інформації про населені пункти, натомість Таблицю 7 навпаки доповнено даними про кількість сеансів⁴. Остання таблиця є відтвореним для цієї статті рукописним показником Ю. Сливинського про етнографічне походження записів Архіву по 1987 рік включно⁵.

Подана в таблицях інформація аж ніяк не є остаточною, оскільки з різних об'єктивних та суб'єктивних причин в електронний каталог не заведено чимало даних про наявні в Архіві, але поки що незаінвентаризовані належно матеріали, у результаті чого ця інформація не потрапила до статистики взагалі, або ж була позначена у відповідних місцях знаком запитання.

¹ Всюди, де вказано рік, ідеться про час запису, а не депонування в Архіві, оскільки ці дві дати не завжди збігаються – чимало матеріалів зафіксовано значно раніше, ніж вони потрапили до Архіву.

² Інформація про збирачів у Таблиці 2 відсутня з огляду на величезну кількість осіб, що достарчили свої матеріали до фонду зовнішніх надходжень Архіву.

³ Дані лише про кількість експедицій не є достатньо показовими, оскільки кожен експедиційний виїзд може охоплювати від одного до кількох десятків сеансів.

⁴ Попередня версія містила лише кількість населених пунктів та зібраних народномузичних одиниць [64, с. 48].

⁵ Див. с. 66. Інформація, яку подав Юрій Сливинський, особливо цінна з огляду на те, що після 1988 року архівні матеріали за історико-етнографічними областями не облікували, як і не використовували цей параметр згодом в електронному Каталозі. Етнографічно ідентифікованою також є порівняно невелика частка записів, що лягла в основу ареально-типологічних дипломних та дисертаційних робіт, зокрема, Юрія Рибак, Василя Ковалю та Лариси Лукашенко.

Таблиця 1. Фонд експедицій Консерваторії/Кафедри (ЕК) за роками

Рік ¹	№№ експедицій ²	Кількість				Збирачі ³
		експедицій	сеансів ⁴	населених пунктів	творів	
1958	1–2	2	2	2	114	З. Штундер, Я. Шуст
1959	3	1	1	1	5	Я. Шуст
1960	4	1	2	2	28	З. Штундер, Я. Шуст
1961	5	1	1	1	11	З. Штундер
1962	6–8	3	4	4	132	В. Гошовський
1963	9–10	2	2	2	47	В. Гошовський
1965	11–13	3	8	8	221	В. Гошовський
1966	14–16	3	10	10	340	В. Гошовський
1967	17–19	3	7	7	240	В. Гошовський
1968	20	1	2	2	70	В. Гошовський
1969	21	1	2	2	38	Ю. Сливинський
1970	22	1	3	3	31	Ю. Сливинський
1971	23–25	3	4	4	113 ⁵	Ю. Сливинський
1972	26	1	9	9	319	Ю. Сливинський
1974	27–28	2	4	4	103	Л. Кушлик
1975	29–30	2	6	6	141 ⁶	Л. Кушлик
1977	31–32	2	15	12	375	Л. Кушлик
1978	33–34	2	22	16	396 ⁷	Л. Кушлик, Ю. Сливинський
1979	35–36	2	17	12	342 ⁸	Л. Кушлик
1980	37–38	2	23	12	392	Л. Кушлик, Ю. Сливинський
1981	39	1	7	4	137 ⁹	Ю. Сливинський
1982	40	1	5	5	210	Л. Кушлик

¹ В окремі роки експедиції не проводили.

² Нумерацію подано згідно з інвентарними книгами (по 1987 рік включно) та шифрами ПНДЛІМЕ.

³ Для експедицій, що проводилися у межах студентської музично-етнографічної практики (1958–2008 роки), у цій колонці зазначені тільки керівники груп (консультанти).

⁴ Збирацькі сеанси 1958–1988 років виділені умовно, бо на той час це не було принциповою засадою Архіву (так, в інвентарних книгах записи з одного населеного пункту чітко не відмежовували при зміні виконавців або часу фіксації, а реєстрували підряд). Саме тому в записах до 1988 року кількість обстежених населених пунктів та кількість проведених сеансів переважно збігається (див. відповідні колонки Таблиці 1).

⁵ За даними Юрія Сливинського – 6 населених пунктів та 136 творів.

⁶ За даними Ю. Сливинського – 7 населених пунктів та 152 твори.

⁷ За даними Ю. Сливинського – 17 населених пунктів та 519 творів.

⁸ За даними Ю. Сливинського – 13 населених пунктів та 379 творів.

⁹ За даними Ю. Сливинського – 9 населених пунктів та 280 творів.

Продовження табл. 1

1984	41–42	2	15	11	372	Л. Кушлик
1985	43	1	14	7	259 ¹	Ю. Сливинський
1986	44	1	9	7	304	Ю. Сливинський
1987	45	1	11	10	210	Ю. Сливинський
1989	46–50	5	44	15	724	Л. Кушлик, Б. Луканюк, Ю. Сливинський
1990	51–60	9	79	26	1 554	Л. Кушлик, Б. Луканюк, Ю. Сливинський, Л. Сабан, Б. Котюк
1991	61–74	14	78	33	1 612	Я. Бодак, Т. Брилинський, Л. Добрянська, В. Коваль, Б. Ко- тюк, Л. Кушлик, Б. Луканюк, Л. Сабан, Ю. Сливинський
1992	76 ² –89	14	82	54	1 588	Т. Брилинський, Л. Добрянська, В. Коваль, Л. Кушлик, Б. Луканюк, Л. Сабан, Ю. Сливинський, О. Турянська
1993	91 ³ –107	17	88	39	2 248	Т. Брилинський, Л. Добрянська, В. Коваль, Л. Кушлик, Б. Лука- нюк, Л. Лукашенко, Л. Сабан, Ю. Сливинський, О. Турянська, І. Федун, Ю. Яцків
1994	108– 128	21	111	55	3 096	Т. Брилинський, В. Коваль, Л. Кушлик, А. Поточняк, Л. Сабан, О. Турянська, І. Федун, Ю. Яцків
1995	129– 148	20	161	75	3 584	Т. Брилинський, В. Коваль, Л. Кушлик, Л. Лукашенко, С. Перескоцька, А. Поточняк, С. Соловей, О. Турянська, І. Федун, Ю. Яцків
1996	149– 164	16	139	65	3 111	В. Коваль, Л. Кушлик, Л. Лука- шенко, С. Перескоцька, А. По- точняк, Ю. Рибак, О. Турян- ська, І. Федун
1997	165– 172	8	84	43	2 363	Т. Брилинський, Л. Добрянська, С. Перескоцька, А. Поточняк, Ю. Рибак, І. Федун
1998	173– 174	2	45	21	979	Л. Добрянська, Л. Кушлик, Л. Лу- кашенко, Ю. Рибак, І. Федун

¹ За даними Ю. Сливинського – 9 населених пунктів та 293 твори.² ЕК № 75 не зареєстрована в електронному каталозі ПНДЛІМЕ, рік запису невідомий.³ ЕК № 90 не зареєстрована в електронному каталозі ПНДЛІМЕ, рік запису невідомий.

Закінчення табл. 1

1999	175–179	5	65	31	1 564	Л. Добрянська, Л. Лукашенко, А. Поточняк, Ю. Рибак, І. Федун
2000	180–190	11	52	38	1 420	Л. Добрянська, В. Коваль, О. Коломиєць, Л. Лукашенко, Ю. Рибак, І. Слущка, І. Федун
2001	191–202	11	70	39	1 717	Л. Добрянська, В. Коваль, Л. Лукашенко, А. Поточняк, Ю. Рибак, І. Федун
2002	203–216	14	58	49	1 285	Л. Добрянська, В. Коваль, Г. Курило, Л. Лукашенко, А. Поточняк, Ю. Рибак, І. Федун
2003	217–224	8	28	21	813	Л. Добрянська, В. Коваль, Л. Лукашенко, Ю. Рибак, І. Федун
2004	225–232	8	29	20	804	Л. Добрянська, В. Коваль, О. Коломиєць, Г. Курило, Л. Лукашенко, Ю. Рибак, І. Федун, В. Ярмола
2005	233	1	3	2	76	Л. Добрянська, Л. Лукашенко, Ю. Рибак
2006	234–236	3	32	16	556	Г. Курило, Л. Лукашенко, Ю. Рибак, І. Федун
2007	237–246	10	48	34	1 413	Л. Добрянська, Х. Ізотова, В. Коваль, О. Коломиєць, А. Кочубей, Г. Курило, Ю. Рибак, В. Тюпа, А. Черноус
2008	247–257	11	54	39	913	А. Вовчак, Х. Ізотова, В. Коваль, А. Кочубей, Н. Пастух, Ю. Рибак, В. Тюпа, О. Харчишин, А. Черноус
2010	258–263	6	39	23	1 500 ¹	Л. Добрянська, Л. Лукашенко, Ю. Рибак ²
2011	264	1	10	8	251	Л. Добрянська, Л. Лукашенко, Ю. Рибак
2014	265	1	17	15	350	Л. Лукашенко
2015	266	1	14	8	470	Л. Лукашенко
2017	267	1	11	7	150	Л. Лукашенко

¹ Це орієнтовна сумарна кількість записів, зібраних представниками різних інституцій у межах експедиції під час проведення Літньої школи молодих фольклористів. Див. про це повідомлення Л. Лукашенко [85].

² Зазначено лише збирачів – працівників ПНДЛІМЕ. Окрім них керівниками експедиційних груп були Андрій Вовчак, Ірина Клименко, Юрій Ковальчук, Тетяна Пархоменко.

Таблиця 2. Фонд надходжень зовнішніх (НЗ) за роками

Рік	Кількість		
	сеансів (експедицій ¹)	населених пунктів	одиниць
1962	2	2	39
1964	2	2	44
1965	1	1	10
1967	1	1	41
1970	1	1	22
1971	1	1	8
1973	1	1	16
1975	3	3	36
1978	3	3	57
1979	1	1	24
1980	1	1	21
1982	1	1	121 ²
1985	4	4	237 ³
1986	2	2	187 ⁴
1987	3	3	41
1988	6	6	274 ⁵
1989	23	22	723 ⁶
1990	51	46	678
1991	66	65	1 001
1992	99	92	1 500
1993	94	90	1 720
1994	129	119	2 279 ⁷
1995	100	86	1 753
1996	115	101	2 082
1997	36	33	592
1998	20	20	256
1999	4	4	35
2000	9	9	143
2001	2	2	36
2002	13	12	196

¹ У фонді НЗ за рідкісними винятками сеанс дорівнює експедиції.

² Всі матеріали – записи Ірини Палайди для дипломної роботи 1983 року [59, с. 157].

³ З них 210 творів – записи Л. Шурик для дипломної роботи 1986 року [59, с. 157].

⁴ З них 170 творів – записи О. Піцик для дипломної роботи 1986 року [59, с. 157].

⁵ З них 118 творів – записи Наталії Бондарук.

⁶ З них 285 творів протягом 1988–1989 років записала Вікторія Рой (Маланюк).

⁷ З них 145 одиниць записала Лариса Лукашенко.

Закінчення табл. 2

2003	3	3	51
2004	20	15	279 ¹
2005	20	10	320

Таблиця 3. Фонд експедицій Консерваторії/Кафедри за збирачами²

№ з/п	Збирач	Кількість	
		сеансів	одиниць
1.	Любомир Кушлик ³	221	4 717
2.	Юрій Рибак	190	4 371
3.	Ірина Федун	180	4 199
4.	Василь Коваль	167	3 860
5.	Лариса Лукашенко	164	3 660
6.	Юрій Сливинський ⁴	148	2 998
7.	Ліна Добрянська	127	2 901
8.	Лариса Сабан	76	1 892
9.	Олександра Турянська	84	1 848
10.	Богдан Луканюк	61	1 766
11.	Антоній Поточняк	62	1 722
12.	Тарас Брилинський	47	1 472
13.	Володимир Гошовський	40	979

¹ З них 104 твори – записи фольклорних колективів, учасників фестивалю “Берегиня” (м. Луцьк, 2004 рік).

² У таблицях 3–5 за браком місця подано інформацію лише про осіб із найбільшими збирацькими здобутками – понад 1 000 одиниць. Виняток зроблений лише для Володимира Гошовського у Таблиці 3.

³ Любомир Кушлик був керівником студентських експедицій ще й у попередній період, тому в таблиці подано загальну кількість творів, які зафіксував дослідник. З них 2 174 твори зі 109 збирацьких сеансів були записані в період ПНДЛМЕ.

⁴ Для Юрія Сливинського в таблиці також подано загальну кількість творів, здобутих в експедиціях Консерваторії. З них 1 607 творів із 84 збирацьких сеансів були зафіксовані в період ПНДЛМЕ.

Таблиця 4. Фонд надходжень індивідуальних (НІ) за збирачами

№ з/п	Збирач	Кількість	
		сеансів	одиниць
1.	Петро Зборовський	? ¹	3 410
2.	Олекса Ошуркевич ²	188	2 744
3.	Антоній Поточняк	108	1 952
4.	Ірина Федун	120	1 871
5.	Василь Коваль	70	1 407
6.	Михайло Мишанич	66	1 237

Таблиця 5. Фонди експедицій Консерваторії/Кафедри та індивідуальних надходжень разом за збирачами³

№ з/п	Збирач	Кількість	
		сеансів	одиниць
1.	Ірина Федун	300	6 070
2.	Василь Коваль	237	5 267
3.	Юрій Рибак	208	4 899
4.	Лариса Лукашенко	195	4 426
5.	Антоній Поточняк	170	3 674
6.	Юрій Сливинський	155	3 151
7.	Олександра Турянська	103	2 492

¹ Інформація про фонд Петра Зборовського взята з його публікації про збирацьку роботу 1985–1993 років на Турківщині (Львівська область) [75], де автор подав узагальнену статистику за населеними пунктами, а не за сеансами. Крім того, нині в Архіві ПНДЛІМЕ зберігається й чимала кількість записів дослідника, зроблених вже після 1993 року, які тут не взято до уваги.

² Не враховано записи Олекси Ошуркевича, зроблені після 1986 року, копії яких також зберігаються в Архіві ПНДЛІМЕ. Про записи до 1986 року див. [63].

³ До Таблиці внесено дані лише про тих збирачів, які зробили найбільший внесок у кілька архівних фондів ПНДЛІМЕ.

Таблиця 6. Розподіл записів Архіву ПНДІМЕ за адміністративним регіонуванням (на рівні країн, областей та районів)

УКРАЇНА		Любар	26
		Новоград-Волинський	46
		Радомишль	20
Вінницька область		Закарпатська область	
Вінниця	17	Берегове	73
Калинівка	23	Великий Березний	161
Могилів-Подільський	25	Виноградів	101
Оратів	30	Воловець	219
Погребище	?	Іршава	7
Тиврів	11	Міжгір'я	254
Тульчин	29	Мукачеве	188
Хмельник	6	Перечин	40
Шаргород	14	Рахів	162
Волинська область		Свалява	231
Володимир-Волинський	194	Тячів	100
Горохів	587	Ужгород	193
Іваничі	213	Хуст	135
Камінь-Каширський	1 572	Запорізька область	
Ківерці	140	Василівка	8
Ковель	442	Івано-Франківська область	
Локачі	390	Богородчани	1 570
Луцьк	547	Верховина	659
Любешів	1 600	Галич	487
Любомль	1 662	Городенка	196
Маневичі	91	Долина	2 218
Ратне	1 221	Івано-Франківськ	151
Рожище	195	Калуш	822
Стара Вижівка	475	Коломия	1 174
Турійськ	230	Косів	1 002
Дніпропетровська область		Надвірна	1 044
Верхньодніпровськ	10	Рогатин	908
Дніпропетровськ	8	Рожнятів	906
Царичанка	8	Снятин	1 111
Житомирська область		Тисмениця	470
Баранівка	49	Тлумач	89
Володарськ-Волинський	17	Київська область	
Дзержинськ	36	Біла Церква	14
Ємільчине	17	Богуслав	15
Житомир	22		
Коростень	17		

Продовження табл. 6

Вишгород	46	Полтавська область	
Макарів	20	Лубни	8
Сквира	412	Семенівка	9
Кропивницький		Рівненська область	
Новоархангельськ	13	Володимирець	234
Олександрівка	11	Дубно	114
Крим		Дубровиця	2 000
Сімферополь	33	Зарічне	25
Луганська область		Здолбунів	37
Біловодськ	8	Костопіль	49
Сватове	9	Млинів	157
Львівська область		Остріг	122
Броди	1 560	Радивилів	17
Буськ	1 008	Рівне	209
Городок	1 055	Рокитне	649
Дрогобич	701	Сарни	121
Жидачів	1 341	Сумська область	
Жовква	2 805	Недригайлів	?
Золочів	957	Тернопільська область	
Кам'янка-Бузька	698	Бережани	1 305
Львів	141	Борщів	149
Миколаїв	1 151	Бучач	37
Мостиська	1 873	Гусятин	156
Перемишляни	896	Заліщики	130
Пустомити	618	Збараж	57
Радехів	407	Зборів	510
Самбір	340	Козова	155
Сколе	399	Кременець	379
Сокаль	1 895	Ланівці	686
Старий Самбір	1 320	Монастирська	113
Стрий	1 706	Підволочиськ	176
Турка	3 964	Підгайці	271
Яворів	3 203	Теребовля	82
Одеська область		Тернопіль	82
Сарата	15	Чортків	111
Ізмаїл	4	Шумське	151
		Харківська область	
		Дворічна	7
		Чугуїв	16

Закінчення табл. 6

Хмельницька область		ЗАКОРДОН	
Білогір'я	285	Білорусь	
Вінківці	24	Брест	200
Волочиськ	25	Драгічин	49
Городок	43	Жабинка	386
Деражня	14	Іваново	402
Ізяслав	12	Малорита	207
Кам'янець-Подільський	29	Пінськ	20
Красилів	73	Столин	616
Летичів	183		
Нова Ушиця	17	Грузія	
Славута	9	Аджарія	39
Стара Синява	24	Сванетія	6
Теофіполь	63	Тбілісі	14
Хмельницький	48		
Чемерівці	79	Молдова	
Ярмолинці	29	Бричани	500
Черкаська область		Польща	
Драбів	?	Білосток	356
Звенигородка	378	Більськ Підляський	175
Монастирище	279	Гайнівка	438
Черкаси	31	Жешув	27
Чорнобаїв	10	Замосьць	55
Шпола	11	Кросно	289
Чернівецька область		Люблін	22
Вижниця	16	Нови Сонч	181
Глибока	164	Пжемисьль	34
Заставна	85	Сім'ятичі	141
Кіцмань	104	Тарнобжег	13
Новоселиця	113	Тарнув	55
Путила	128	Хелм	241
Сторожинець	13		
Хотин	181	Румунія	
Чернівці	16	Трансильванія	75
Чернігівська область			
Варва	8		
Козелець	13		
Мена	9		
Носівка	9		
Чернігів	11		

Таблиця 7. Розподіл записів Архіву ПНДЛМЕ за областями/країнами

Область (країна ¹)	Кількість		
	сеансів	населених пунктів	одиниць
Вінниця	10	10	155
Луганськ	2	2	17
Дніпропетровськ	3	3	26
Житомир	15	12	250
Запоріжжя	1	1	8
Івано-Франківськ	601	309	12 834
Київ	23	8	507
Кіровоград	2	2	24
Крим	1	1	33
Луцьк	512	237	9572
Львів	1199	574	24 620
Одеса	2	2	19
Полтава	2	2	17
Рівне	142	72	2 303
Суми	1	1	?
Тернопіль	194	128	4 560
Ужгород	118	84	1 864
Харків	2	2	23
Хмельницький	43	36	957
Черкаси	29	10	709
Чернівці	42	26	820
Чернігів	5	5	50
Білорусь	69	47	1 880
Грузія	6	4	59
Молдова	5	5	500
Румунія	6	6	75
Польща	96	73	2 115

¹ Для закордонних записів географію не деталізовано, зазначено лише країну.

Таблиця 8. Показчик записів Кабінету народної творчості (1958–1987 роки) за етнографічними областями

Етнографічна область ¹	[шифр етнографічних областей]	кількість	
		населених пунктів	одиниць
Середнє Полісся	В1 Ср	2	57
Західне Полісся	В1 Зх	11	335
Середня Волинь	В2 Ср	1	18
Західна Волинь	В2 Зх	12	308
Погорина	В3 Пг	6	188
Постир'я	В3 Пс	1	25
Надбужжя	В3 Нб	1	121
Белзівщина	В3 Бз	9	256
Поділля	(Хмельницька обл.)	5	114
Пониззя	Г1 Пн	12	239
Опілля	Г1 Оп	5	150
Надсяння	Г1 Нс	2	58
Буковина	Г2 Бк	6	193
Покуття	Г2 Пк	43	1 071
Велике Підгір'я	Г2 Пг	15	767
Перемишльщина	Г2 Пм	8	184
Гуцульщина	Г3 Гц	26	873
Бойківщина	Г3 Бк	48	1618
Лемківщина	Г3 Лм	8	236
Закарпаття	Г3 Зк	9	189
Усього:		230	7 000

¹ Етнографічні області подано за показником Юрія Сливинського–Богдана Луканюка [29].